ФИФІ ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ ІЕЙ ФЫМЫГЪЭПЩКІУ

АДЫГЭ ІПСАУЭ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КъБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭКЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ПЛЪАНДЗРЭ КЪЫДОКІ

№№114-115 (22.523) ● 2013 гъэм мэкъуауэгъуэм (июным) и 20, махуэку ● Тхъэмахуэм тхуэ къыдокІ ● И уасэр соми 6-щ ●

adyghe@mail.ru
adyghepsale.ru

Къанокъуэ Арсен Парламентым игъэхьащ КъБР-м и Конституцэм хэлъхьэпхъэу къилъытэ зэхъуэкІыныгъэхэр

КъБР-м и Іэтащхьэ Къанокъуэ Арсен республикэм и Парламентым игъэхьащ «Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Конституцэм хальхь зэхъуэкІыныгъэхэм я Іуэхукі». «Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Правительствэм зэхъуэкІыныгъэхэм я Іуэхукі» Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Законым зэхъуэкІыныгъэхэмрэ дэщІыгъужьыныгъэхэмрэ хэлъхьэным и Іуэхукі» республикэ законхэм я проектхэу мы зэманым депутатхэр зэлъкъэм хэлъхьэн хуейуэ кьилъытэ зэгъэзэхуэжьныгъэхэр.

АБЫХЭМ ящыщ зым ипкь иткІэ, Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэщыр и къулыкъым щыІукІым и деж зэрыщыту Правительствэр трагъэкІыркъым. Иджыпсту зекІуэ мардэмкІэ премьер-министрыр щытегъэкІыным и деж Правительствэм хэт псори я къулыкъухэм трагъэкІ.

Апхуэдэ зэхъуэкІныгъэ къыщІыхилъхьам и гугъу щищым, Къанокъуэ Арсен къыхигъэщъхьэхуКІащ Правительствэм щрагъэкІуэкІ зэхъуэныныгъэхэр кьэрал властым и гъэзэщІакІуэ орган нэхъыщхьэм и лэжьэкІэм, Правительствэм хэтхэм я кьалэнхэр зэрагъэзащІэм эзран хуэхьун зэрыхуэмейр. «Дэ ди кьалэнщ Правительствэр зэпІэзэрыту икІи зэблэу кьыхэмыкІыу лэжьэныгъэ кьыздгъэщІыну. Абы кьыхэкІыу зэуэ Іуэхуитым - Правительствэр зэпІэзэрыту лэжьэныр кьызэгъэпэщІыным, щІэт Іэнатіэм и лэжьыгъэр зэрекІуэкІым хуэгъэзэуэ дэтхэнэ зы министрми иІэ мыхьэнэмрэ абы ихь жэуапныныгъэмрэ кьэІэтыным дыхущІокъу», - ящІигъэщхьэкуІщ КъБР-м и Іэтащхьэм.

Иджыпсту апхуэдэ хабзэхэр Урысей Федерацэм и субъектэм я нэхъыбапІэм кьыщагъэсэбэп икІи зэблэу зэдгъэпэщыну. Абы кьыхэкІыу зэуэ Іуэхуитым - Правительствэр зэпІэзэрыту лэжьэныр кьызэгъэпэщІыным, щІэрдейуэ, езым и унафэм щІэт Іэнатіэм и лэжьыгъэр зэрекІуэкІым хуэгъэзэуэ дэтхэнэ зы министрми иІэ мыхьэнэмрэ абы ихь жэуапныныгъэмрэ кьэІэтыным дыхущІокъу», - ящІигъэщхьэкуІщ КъБР-м и Іэтащхьэм.

Иджыпсту апхуэдэ хабзэхэр Урысей Федерацэм и субъектэм я нэхъыбапІэм кьыщагъэсэбэп икІи зэблэу зэдгъэпэщыну. Абы кьыхэкІыу зэуэ Іуэхуитым - Правительствэр зэпІэзэрыту лэжьэныр кьызэгъэпэщІыным, кьэнэу щытыну унагъуэхэр кьэхахынущ.

ПРОХЛАДНЭ куейм икІ ныбжьыщІэхэр емыжьэ щІыкІэ район администрацэм и Іэтащхьэм и къуэдзэ ДутІ Алий хуэзащ. Ар щІалэхэм екъуэ-

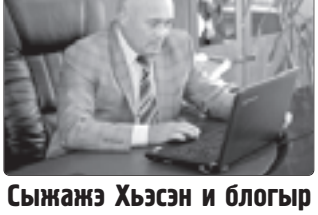

Сыжажэ Хьэсэн и блогыр нэхъыфІхэм хабжэ

БАХЪСЭН районым и щыпІэ администрацэм и Іэтащхьэ Сыжажэ Хьэсэн и блогыр, «Адыгэхэр» фондым и интернет-порталым кьыхэрильытамкІэ, «Шэрджэсблогсферэм щынэхь гъэщІэгъуэну 10-м» ящыщ.

Районым и Іэтащхьэр Интернетым щытопсэльыхь муниципалитетым и екъулІэныгъэхэм, абы и щІыхь пашэхэм. Сыжажэ Хьэсэн и иужьрей тхыгъэр триуухуащ Урысейм и махуэр Бахьсэн районым зэрыщагъэльэпІам икІи а гуфІэгъуэр зэрекІуэкІар кьэзыгъэльагъуэ суэрхэр Интернетым ирилъхьащ.

Районым и Іэтащхьэм и мурадщ езым и блогыр дяпэкІи щыджэру кьигъэсэбэныну, куейм щІэуэ кьыщыхьуэр кьигъэльэгъуэну.

АЛОКЪУЭ Аринэ.

● Тэрчым и губгъуэхэм

Хьэцэпэцэм и зэман

Новэ-Хьэмидей къуажэм щыІэ «Джэрщыцх» КФХ-м янэ хэгъуэм щІидзащ. Гектар 2500-м щагъэкІа бжьыхьэсэ гуэдзымрэ гектар 52-м щызэрахьа хьэмрэ хъарзынэу заужьащ, жылапхъэ хэпІтыхьахэр кьызэрагъэсэбэнам и нэщэнэу, щхьэмыжхэр кьощхьэтъэ.

ГЪЭ КЪЭСИ хуэдэу, хьэцэпэцэ Іухьыжьынем егугъуу зыхуагъэхьэзыращ. «Никомед» комбайн лъэщым хуэдэу блы зэдэууэ хьэсэхэм хьыхьащ. ЗэрызэгурыІуам тету, Котляревскэ станицэмрэ Новэ-Ивановскэ къуажэмрэ я комбайнер Іэзэхэрэ къадоІэпыкъу.

Хьэцэпэцэм кьыдэкІуэу, горохыр гектари 147-м, зэнтхъыр гектар 68-м, Іусіпхъэ хьэр гектар 102-м щызэщІакъуэжьынущ. КъэкІыгъэ пасэхэр, нартыхур, семерэ сэхуранымрэ тепльафІэщ, хьэсэхэм хъарзынэу заужь.

Губгъуэ лэжьыгъэ псори зэуІуу ирагъэкІуэкІ. Дапщэщи хуэдэу, щапхъэ кьагъэльагъуэ ГъавэзГъэзі гумызагъэхэу Мэкъуауэхэ Аликрэ Славикрэ, Къуажей Хьэсэн, Портэ Къазбэч, Шаблинский Виктор, абы и Іэуа Анатолэ, Дзэгъащтэ Азэмэт сымэ, нэгъуэщІхэми.

ДЭЦЫРХЪУЕЙ Мусэрбий.
Новэ-Хьэмидей къуажэ.

● Узэкъуэтмэ - улъэщщ

Гуззвэгъуэ хэхуа ди лъэпкъэгъухэм дадэвгъэІэпыкъу!

Сирие Хьэрып Республикэм щекІуэкІ зауэм и зэран зэкІа ди лъэпкъэгъухэм защІэгъэкъуэн мурадкІэ, Урысей Сбербанкым и Къэбэрдей-Балъкъэр къудамэ №8631-м счет хэха къыщызэІуахащ. Ди къуэшыпхъухэм ядэІэпыкъуну хуей дэтхэнэми мы счетым ахъщэ хилъхьэ хъунущ:

ИНН 0711040610 / КПП 072101001
Расчетный счет 40703810600330000227
БИК 040702660
Корсчет 30101810600000000660
Кабардино-Балкарское ОСБ №8631, г. Нальчик, ул. Пушкина/Кешокова, 33а/72

Адыгэ псори фыкъыхуэдэжь: Іуэхуфі вдажьыным фепІэщІэкІ! Фи дэтхэнэ сомри иджыпсту дэхуэха ди лъэпкъэгъуэхэм сэбэн зэрахуэхъунум щэч хьэтыбмыхьэ. Абыхэм дазэрыкъуэувэным, зэрызащІэдгъэкъуэным Іэмалу щыІэр кьыхуэдвгъэгъэсэбэн! Ди нэхъыжьыфІхэм купщІэпхуэ халъхьащ «Узэкъуэтмэ - улъэщщ» псалъэхэм.

Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Іэтащхьэ Къанокъуэ Арсенрэ КъБР-м экономикэ зыужьынныгъэмкІэ и министр Мусуков Алийрэ хэтынущ Санкт-Петербург къалэм мэкъуауэгъуэм и 20 - 22-хэм щекІуэкІыну экономикэ зэхуэсышхуэм.

МЫ ЗЭХЫХЬЭР къагъэсэбэпри, дунейм и къэрал зэмылІэужьыныгъэхэм я Іэтащхьэхэр топсэльыхь нэхъ мыхьэнэшхуэ зиІэ политикэ, экономикэ, социальнэ Іуэхуэхэм, дунейпсо экономикэр кризисым иужькІэ зэрызэтеувэжым. Мы гъэм зэІущІэр нэхъыбэу зытеухуауэ щытынур дунейпсо экономикэм зегъэужьыныкІэ иджыпсту лэжьыпхъэхэращ.

Мыгъэрей зэІущІэм и лэжьэкІэр зыкъомкІэ тращІыхьынущ Урысейр «Къэрал тІощІым» я Іэтащхьэхэм я зэхуэсым и тхьэмадзэ зэрыщытыным. Петербург щекІуэкІыну экономикэ зэхуэхьэшхуэм кьрихьэлІэну зэрамурадыр 2013 гъэм мэкъуауэгъуэм и 11-м ирихьэлІэу жаІащ цыхуэ 3670-м нэблагъэм. Ахэр кьикІынущ Бразилием, Индием, Китайм, США-м, Европэм и кьэралхэм, Японием, Къэрып Эмиратхэм. Псори зэхэту кьэрал 71-м я ліыкІуэхэр 170-м щІигъунущ. Мы зэхэхьэшхуэм кьызэрыкІынур кьатхащ нэгъуэщІ кьэрал компание ину 190-м, урысей компаниеу 429-м я унафэщІхэм.

КъБР-м и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-Іуэхущ Іапі э.

Петербург макІуэ

Зэныбжьэгъугъэм и жьэгу

● Зэхэхьэхэр

«Куначество» проектым ипкъ иткІэ, Екатеринноградскэ станицэмрэ КъэрэгъэщІэ къуажэмрэ щыщІэхуу Павлов Семён, Царахов Роберт, Кьашэ Беслъан сымэ Налшык къалэ кІуащ махуиплІкІэ екІуэкІыну зэІущІэм хэтыну. Абы щІалэхэм Іэмал щаІэнущ мы Іуэхум хэт ныбжьыщІэхэр зрагъэщІыхуну, Кавказ Ищхъэрэм ис лъэпкъхэм я щэнхабзэмрэ хабзэмрэ нэІуасэ зыхуащІыну. Мы зэхэхьэм щызэІущІа сабийхэм я гупсысэкІэхэр зэрызэтехуэр, езыхэр зэрызэзэгъыр кьалъытэнырэ, кьану щытыну унагъуэхэр кьахахынущ.

ХЪУАЩ зыхьхьа Іуэхур кьащхьэнтэну, апхуэдэуи лъэпкъ зэмылІэужьыгъуэхэм я щІалэгъуалэр зэгурыІуэу зэдэпсэун папщІэ, абыхэм я пщэ жэуапныныгъэ ин кьызэрыдэхуэр кьыхигъэщащ.

2009 гъэ лъандэрэ Прохладнэ куейм щыщу унагъуи 9 хэтащ мы Іуэхум ирилъхьа Іуэхур. Ар щІалэхэм екъуэ-зэхуэщІам, «Телемеханика» акционер зэгухьэныгъэ зэІухам, «Бахьсэн-Автозапчасть» жуэап зэзгъэщхьэхуІа зыхь зэгухьэныгъэм. Зэпеуэм апхуэдэу хэтыну я мурадщ «Станок зыщІ завод», «Тэрчналмэс», «Прохладнэ» Ленин орден зезыхьремонт завод» акционер зэгухьэныгъэ зэІухахэр, «Фарма Интернейшинал Компании Урысей-СНГ» жуэап зэхэгъэщхьэхуІа зыхь зэгухьэныгъэхэри.

Я псоми ягъэлъэгъуэну продукцэм я фІагъ, экологием и мардэхэм, апхуэдэу узыншагъэр хьумэныкІэ мардэхэм кьызэрезэгъыр комиссэ щхьэхуэм кьыпщытэнущ.

ИТТИЕВЭ Аминат.

● Іуащхьэмахуэ щІыналъэ

ЦІыхум и псэм зегъэужьыныр мамырыгъэм и лъабжьэщ

КъБР-м и Муслымэнхэм я дин Іуэхущ Іапі эм Іуащхьэмахуэ лъпІэ мэкъуауэгъуэм и 29-м щІалэгъуэлэр щызэхуэгъэщ.

«ЦІЫХУМ и псэм зегъэужьыныр мамырыгъэм и лъабжьэщ» кьыхуеджэныгъэм щІэту кьызэрагъэпэщ зэхьэхьэр Тегенекли кьуажэм дэт «Эльбрус» зыгъэпсэхуПэм махуи 3-кІэ щекІуэкІынущ.

Зэхуэсым щытепсэльыхьынущ, кьызэхэкІа пъэпсэ, зэрахьэ дин я лъэныкъуэкІэ зэхэдз ямыщІу, щІалэгъуалэр гъэсэным теуха Іуэхугъуэхэр зэрагъэзащІэм.

КъБР-м и Муслымэнхэм я дин Іуэхущ Іапі эм и унафэщІым и къуэдзэ Сыжажэ Алим иригъэкІуэкІыну зэхьэхьэр и лэжьыгъэм хэтынущ Къэбэрдей-Балъкъэрым и щІыналъэ псоми щыщу Урысейм и еджапІэ нэхъыщхьэхэм психологиемрэ политологиемкІэ щыІэ факультетхэм щеджэ щІалэхэмрэ пщащхэмрэ. ЩІалэгъуалэр зэчэнджэщынущ ныбжьыщІэхэм я псэм зезыгъэужьу щыІэ Іэмалхэм теуХуауэ.

Зэхуэсым хэтынущхэ Адыгэ Іуэхуэладжэм зыщрагъэпІыхьыныщ, Чегет, Іуащхьэмахуэ дашынущ.

ТАРИМ Алисэ.

Дунейм щыхъыбархэр

Щхьэусыгъуэр зэхагъэкІыну кьапэщытщ

УФ-м и Президент Путин Владимир унафэ ищІащ Самарэ областым кьыщыхьуам и зэран зэкІахэм сыт и лъэныкъуэкІи, абы ахъщэкІ защІэгъэкъуэнри хэту, ядэІэпыкъуну.

Нагорный кьуажэм километритхуікІэ фІэкІа пэмыжьыжьэ Іэщэ хъуманІэ-гъэуэзхуПэм мэкъуауэгъуэм и 18-м и щыщхьэщхьэм лагьымхэр кьыщыуэ зэрыхуежьам и хьыбар зэхэзыха кьегъэлаКІуэхэм кьагурыІуат ар псынщІэу зэрыпхуэмыгъэувыІэжьынур. Аращ щыхуэхэр я унэхэм ящІыщІыкІэ кьыщІэтъэпхъэКІыным теуХуа унафэ кьыщІащтар. МЧС-м и лэжьакІуэхэм Чапаевск къалэм яшащ щыху миныкым щІигъу, абыхэм ящыщу 825-р сабийщ, миным щІигъур зи ныбжь хэкІуэтахэщ.

КъэхъукьащІэм зы щыхэ хэкІуэдащ, 48-м фэбжь хахащ, абыхэм ящыщ 11 сымаджэщым щІамыгъэтъуалъхъэу хъуакъым. Полигоным бгъурыкІ гъуэгум асыхьэтым тета автомашинэхэм иса куэдми дохутырхэм зыхуагъэзэн хуей хъуащ.

Мжъауэгъуэм и 19-м кьыдэжь щІыкІум и Іэгъуэблагъэр Іуэпъауэнщэ хъужащ. ЗэкІэ кьыІэратамкІэ, полигоным Іэщэ зэмылІэужьыгъуэ мелуан 18 щІэлът, абыхэм ящыщу кьэуар зыхуэдизыр иджыпсту зыми жиІэфынукъым. Къэхъуам и щхьэусыгъэри нобныжьэ зэхагъэкІыфынукъым.

Левичевыр кьагъэльагъуэ

«Захуагъэ здэщыІэ Урысейм» и совет нэхьыщхьэм и президиумым и зэхуэсым кьыхилъхьащ щартым кьыбгъдэкІыу Москва и Іэтащхьэ хэхьныгъэм хэтыну Къэрал Думэм и УнафэщІым и кьуэдзэ Левичев Николай кьагъэльагъуэну.

«Мы гъэм къэралым щекІуэкІыну политикэ Іуэхуэм ящыщу нэхъ мыхьэнэшхуэ зиІэу кьалытэ я хэхьныгъэхэм хэтыныр дэтхэн зым и дежкІи пщІэшхуэщ», - кьажриІащ журналистхэм езы Левичевым.

Иджы абы и кандидатурэм арэзы щытехьэун хуейщ партым и Москва кьалэ къудамэм иригъэкІуэкІыну конференцым.

ЩІыр щыхъеящ

Кемеровэ областым дыгъэгъэзэжащ щрадджыжьым щІыр балли 6-м нэс кьару иІэу щыхьеящ. Ар щыхьахащ и гъэзэгъэу Новосибирскэ, Томскэ областхэмк, ноГъэщІ щІыпІэхэми

Областым и губернатор Тулеев Аман а щІыналъэм кьызэрымыкІуэ щытыкІэм и хабзэхэр щыщыгъэувыным теуХуа унафэ ищІащ. ЩІыхэм шыпаГъэ я кьатемыгъэщхьэкІэ, кьызэтрагъэувыІащ фІамыщІ кьыщІэхьыпІэхэм я гъжьыгъэри.

Сейсмологэм кьызэратыгъэмкІэ, щІыхьейр кьыщежьащ километри 10-м нэс и куугъэщу икІи апхуэдизу кьару иІэу абы кьытригъэзэжьыкІэ шынагъуэ щымыІэуи жаІащ.

НОБЭ

■ ІэмалынщагъэкІэ зи псэупІэр зыхъуэжьын хуей хъуахэм я дунейпсо махуэщ

■ Урысей дзэ-тенджыз флотым щыщ ЦІыгъэльапІэ лагьымторпедэ кьулыкъум и ЩащагъэлъапІ и махуэр

■ Мжъауэгъуэм и 20 - 22-хэм зэхэтынущ XVII Петербург дунейпсо экономикэ зэхуэсышхуэр.

■ Мэкъуауэгъуэм и 20 - 29-хэм Москва щекІуэкІынущ 35-нэ дунейпсо кинофестивальр.

■ 1957 гъэм Москва Сою эхэм я Уиэм и Колонну залышхуэм кьыщызэІуахащ Къэбэрдей-Балькъэр АССР-м гъуэзджэмрэ литературэмкІэ и гъэзэгъэуныгъэр.

■ ЩІэрджэс тхакІуэ Къхуэхъу Цуцэ кьызэралъхуэр илъэс 93-рэ ирокъу.

Дунейм и щытыкІэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэратымкІэ, Налшык пшэр техьэ-текІыу щыщытынущ, уэщх тІэкІу кьыщецхынущ. Хуабэр махуэм градус 19 - 21-рэ, жэщым градус 14 - 16 щыхьнущ.

Зыгъэхьэзырар ЖЬЭКІЭМЫХЪУ Мариэтэ.

Лъэпкъ Іуэщхьэ:

Узыхьыну псым зыдегъэзых.

Бюджет ІэнатІэм и лэжьакІуэ гуп щхьэхуэхэм я лэжьащІэм хэгъэхъуэныкІэ зэфІэгъэкІыпхъэхэм я Іуэхукі

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм и Указ

«Къэрал социально политикэр пхыгъэкІыныкІэ зэфІэгъэкІыпхъэхэм я Іуэхукі» Урысей Федерацэм и Президентым 2012 гъэм накъыгъэм и 7-м кьыдигъэкІа Указ №597-м, «2012 - 2017 гъэхэм сабийхэм я сэбэн зыхэлъхэр дзгъэкІыным хуэунэІа лъэпкъ стратегием и Іуэхуэм» Урысей Федерацэм и Президентым 2012 гъэм мэкъуауэгъуэм и 1-м кьыдигъэкІа Указ №761-м, «Сабий зеиншэхэмрэ адэ-анэм я жьауэм щІэмытыжу кьэна сабийхэмрэ кьащхьэщыжьыным хуэгъэза кьэрал политикэр пхыгъэкІыныкІэ зэфІэгъэкІыпхъэ язынныкъуэ Іуэхуэхэм ятеухуауэ» Урысей Федерацэм и Президентым 2012 гъэм дыгъэгъазэм и 28-м кьыдигъэкІа Указ №1688-м бюджет ІэнатІэм и лэжьакІуэхэм я улахуэм хэгъэхъуэным хуэгъэза я Іыхьэхэр гъэзэщІэн мурадкІэ, **унафэ сощ:**

1. Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Правительствэм хуэгъэувын 2013 гъэм:

а) Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и къэрал Іуэхущ Іапі эхэм щылажь я мы кьыкІэлъыкІуэ гупхэм ику ит я лэжьапщІэр Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм ику иту щат лэжьапщІэм и индикатив бжьыгъэхэу Урысей Федерацэм и Правительствэм 2012 гъэм щэкІуэгъуэм и 12-м кьыдигъэкІа Унафэ №2190-р-м (адэкІэ - индикатив бжьыгъэхэр) нигъэсыну:

пэщІэдзэ, курыт Іэщ Іагъэ щрагъэгъуэт еджапІэхэм я егъэджакІуэхэмрэ Іэщ Іагъэм хуегъэджэныкІэ мастерхэмрэ, щІэныгъэ гъэдэн гъэзэгъэуэт педагогхэм, еджапІэхэм, медицинэ Іуэхущ Іапі эхэм е сабий зеиншэхэмрэ адэ-анэм я жьауэм щІэмытыжу кьэна сабийхэмрэ социальнэ Іуэхутхъэбзэхэр яхуэзыщІэ организацэхэм я егъэджакІуэхэм;

щэнхабзэ Іуэхущ Іапі эхэм я лэжьакІуэхэм, дохутырхэм, социальнэ лэжьакІуэхэм, абыхэм медицинэ Іуэхущ Іапі эхэм я социальнэ лэжьакІуэхэри яхэту, пэублэ Іэщ Іагъэ зиІэ медицинэ лэжьакІуэхэм (медицинэ Іуэхутхъэбзэхэр зэфІэкІыныр кьызэзыгъэпэщ лэжьакІуэхэм), курыт медицинэ (фармацевт) лэжьакІуэхэм (медицинэ Іуэхутхъэбзэхэр зэфІэгъэкІыныр кьызэзыгъэпэщ лэжьакІуэхэм), медицинэ Іуэхутхъэбзэхэр зэфІэзыгъэкІ медицинэ лэжьакІуэхэу медицинэ (фармацевт) щІэныгъэ нэхъыщхьэ е нэгъуэщІ щІэныгъэ нэхъыщхьэ зиІэхэр (медицинэ Іуэхутхъэбзэхэр зэфІэгъэкІыныр кьызэзыгъэпэщ лэжьакІуэхэм);

б) зи школ кІуэгъуэ мыхьуахэр зэкІуалІэ Іуэхущ Іапі эхэм я педагогхэм ику ит я лэжьапщІэр Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм егъэджныгъэмкІэ и Іэнатіэм ику иту щат лэжьапщІэм нигъэсыну.

2. Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм ФІэкІыпІэ зимыІэ медицинэ страхованэмкІэ и щІыналъэ фондым чэнджэщ етын щыхуэхэм пщІэнцэу медицинэ дэІэпыкъуныгъэ я гъэуэныныкІэ къэрал щэхъуПэхэм я щІыналъэ программэм и уасэу кьащтам кьрихьыдэу фІэкІыпІэ зимыІэ медицинэ страхованэм и ахъщэкІэ узынщагъэр хьумэныкІэ къэрал бюджет Іуэхущ Іапі эхэм я лэжьакІуэхэм ику ит я индикатив бжьыгъэхэм мы кьыкІэлъыкІуэ щыху гупхэм ику ит я лэжьапщІэр Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм Узынщагъэр хьумэныкІэ и министерствэм щІыгъуу нигъэсыну: дохутырхэм, пэублэ Іэщ Іагъэ зиІэ медицинэ лэжьакІуэхэм (медицинэ Іуэхутхъэбзэхэр зэфІэкІыныр кьызэзыгъэпэщ лэжьакІуэхэм), курыт медицинэ (фармацевт) лэжьакІуэхэм (медицинэ Іуэхутхъэбзэхэр зэфІэгъэкІыныр кьызэзыгъэпэщ лэжьакІуэхэм), медицинэ Іуэхутхъэбзэхэр зэфІэзыгъэкІ медицинэ лэжьакІуэхэу медицинэ (фармацевт) щІэныгъэ нэхъыщхьэ е нэгъуэщІ щІэныгъэ нэхъыщхьэ зиІэхэр (медицинэ Іуэхутхъэбзэхэр зэфІэгъэкІыныр кьызэзыгъэпэщ лэжьакІуэхэм).

3. ЩІыпІэ унафэр зезыгъакІуэ органхэм чэнджэщ етын 2013 гъэм зи школ кІуэгъуэ мыхьуахэр щагъаз муниципалитет Іуэхущ Іапі эхэм я педагогхэм зэкІэ муниципальнэ Іуэхущ Іапі эхэм я лэжьакІуэхэмрэ ику ит я лэжьапщІэр индикатив бжьыгъэхэм нигъэсыну.

4. Мы Указым кьару егъуэт Іэ щыщІэздза махуэм щегъэжьауэ.

Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Іэтащхьэ КЪАНОКЪУЭ Арсен

Налшык къалэ
2013 гъэм мэкъуауэгъуэм и 13-м
№86-УГ

ФІагъымкІэ зэпоуэ

ДызыхуэхьІуэ мазэм республикэм щекІуэкІынущ Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Іэтащхьэм и сауэгъэтыр хьэпшыпхэмрэ Іуэхутхъэбзэхэмрэ я фІагъымкІэ къэхьыным теуХуауэ гъэ кьэс кьызэрагъэпэщ зэпеуэр.

АБЫ ХЭТЫН папщІэ нобэм ирихьэлІэу зыхуэй документ псори кьатащ «Кавказкабель» кабель завод» акционер зэгухьэныгъэ зэхуэхдзэ кьуейм щыщу унагъуи 9 хэтащ мы Іуэхум ирилъхьа Іуэхур. Ар щІалэхэм екъуэ-зэхуэщІам, «Телемеханика» акционер зэгухьэныгъэ зэІухам, «Бахьсэн-Автозапчасть» жуэап зэхэгъэщхьэхуІа зыхь зэгухьэныгъэм. Зэпеуэм апхуэдэу хэтыну я мурадщ «Станок зыщІ завод», «Тэрчналмэс», «Прохладнэ» Ленин орден зезыхьремонт завод» акционер зэгухьэныгъэ зэІухахэр, «Фарма Интернейшинал Компании Урысей-СНГ» жуэап зэхэгъэщхьэхуІа зыхь зэгухьэныгъэхэри.

Я псоми ягъэлъэгъуэну продукцэм я фІагъ, экологием и мардэхэм, апхуэдэу узынщагъэр хьумэныкІэ мардэхэм кьызэрезэгъыр комиссэ щхьэхуэм кьыпщытэнущ.

ИТТИЕВЭ Аминат.

Дунейм щыхъыбархэр

Щхьэусыгъуэр зэхагъэкІыну кьапэщытщ

УФ-м и Президент Путин Владимир унафэ ищІащ Самарэ областым кьыщыхьуам и зэран зэкІахэм сыт и лъэныкъуэкІи, абы ахъщэкІ защІэгъэкъуэнри хэту, ядэІэпыкъуну.

Нагорный кьуажэм километритхуікІэ фІэкІа пэмыжьыжьэ Іэщэ хъуманІэ-гъэуэзхуПэм мэкъуауэгъуэм и 18-м и щыщхьэщхьэм лагьымхэр кьыщыуэ зэрыхуежьам и хьыбар зэхэзыха кьегъэлаКІуэхэм кьагурыІуат ар псынщІэу зэрыпхуэмыгъэувыІэжьынур. Аращ щыхуэхэр я унэхэм ящІыщІыкІэ кьыщІэтъэпхъэКІыным теуХуа унафэ кьыщІащтар. МЧС-м и лэжьакІуэхэм Чапаевск къалэм яшащ щыху миныкым щІигъу, абыхэм ящыщу 825-р сабийщ, миным щІигъур зи ныбжь хэкІуэтахэщ.

КъэхъукьащІэм зы щыхэ хэкІуэдащ, 48-м фэбжь хахащ, абыхэм ящыщ 11 сымаджэщым щІамыгъэтъуалъхъэу хъуакъым. Полигоным бгъурыкІ гъуэгум асыхьэтым тета автомашинэхэм иса куэдми дохутырхэм зыхуагъэзэн хуей хъуащ.

Мжъауэгъуэм и 19-м кьыдэжь щІыкІум и Іэгъуэблагъэр Іуэпъауэнщэ хъужащ. ЗэкІэ кьыІэратамкІэ, полигоным Іэщэ зэмылІэужьыгъуэ мелуан 18 щІэлът, абыхэм ящыщу кьэуар зыхуэдизыр иджыпсту зыми жиІэфынукъым. Къэхъуам и щхьэусыгъэри нобныжьэ зэхагъэкІыфынукъым.

Левичевыр кьагъэльагъуэ

«Захуагъэ здэщыІэ Урысейм» и совет нэхьыщхьэм и президиумым и зэхуэсым кьыхилъхьащ щартым кьыбгъдэкІыу Москва и Іэтащхьэ хэхьныгъэм хэтыну Къэрал Думэм и УнафэщІым и кьуэдзэ Левичев Николай кьагъэльагъуэну.

«Мы гъэм къэралым щекІуэкІыну политикэ Іуэхуэм ящыщу нэхъ мыхьэнэшхуэ зиІэу кьалытэ я хэхьныгъэхэм хэтыныр дэтхэн зым и дежкІи пщІэшхуэщ», - кьажриІащ журналистхэм езы Левичевым.

Иджы абы и кандидатурэм арэзы щытехьэун хуейщ партым и Москва кьалэ къудамэм иригъэкІуэкІыну конференцым.

ЩІыр щыхъеящ

Кемеровэ областым дыгъэгъэзэжащ щрадджыжьым щІыр балли 6-м нэс кьару иІэу щыхьеящ. Ар щыхьахащ и гъэзэгъэу Новосибирскэ, Томскэ областхэмк, ноГъэщІ щІыпІэхэми

Областым и губернатор Тулеев Аман а щІыналъэм кьызэрымыкІуэ щытыкІэм и хабзэхэр щыщыгъэувыным теуХуа унафэ ищІащ. ЩІыхэм шыпаГъэ я кьатемыгъэщхьэкІэ, кьызэтрагъэувыІащ фІамыщІ кьыщІэхьыпІэхэм я гъжьыгъэри.

Сейсмологэм кьызэратыгъэмкІэ, щІыхьейр кьыщецхынущ. Хуабэр махуэм градус 19 - 21-рэ, жэщым градус 14 - 16 щыхьнущ.

Зыгъэхьэзырар ЖЬЭКІЭМЫХЪУ Мариэтэ.

Лъэпкъ Іуэщхьэ:

Узыхьыну псым зыдегъэзых.

Экономикэ Политикэ

Махуэку

Кавказ Ищхъэрэ Жылагъуэ

● Къэралым папщIэ

Путин Владимир «Урысейм папщIэ - ЦIыхубэ фронт» зэщIэхъееныгъэм и Iэтащхьэщ

Тхьэмахуэ кIуам Путин Владимир Урысейпсо цIыхубэ фронтым и Iэтащхьэу хахащ. Абы щхьэкIэ кьыззхуэсахэм Iэ яIэтакъым, атIэ псори зэдзэрэзыхуэу къэралым и унафэщым и цIэр кьраIуэри, хахащ. Зи гугъу тщIы жылагъуэ зэщIэхъееныгъэм дяпэкIэ «Урысейм папщIэ - ЦIыхубэ фронт» цIэр зэрихьэнущ.

«УРЫСЕЙР хуэныкъуэщ дэтхэнэ зыми и хэлъхьэныгъэм, - жиIащ Путиным, - Абы щхьэкIэ щ «Урысейпсо цIыхубэ фронт» жылагъуэ зэщIэхъееныгъэр кьыщIэздгъэпщащ, къэралым ис цIыху псори кьызэщIигъэуIуэну. Фронтыр нэхъыщхьэу зыхуищIэкъунэр Урысей Иныр иригъэдIэкIуэнырщ. Апхуэдэ гурыIуэ зиIэ дэтхэнэми дыдэлажьэну дыхьэзырщI».

Президентым зэрыжиIамкIэ, ЦIыхубэ фронтым и мыхьэнэр «цIыхухэм кьалэнхэр зыхуагъэувыжрэ ахэр зрагъэхьуIэу, куэд щIауэ и пIэ имыкI Iуэхур ягъэкIуатэу, ижькIэ закону, къэрал унафэу кьащтэну я епльыкIэхэр кьагъэлъэгъуэфу» щытыныр щ.

«Сэ сыхуейт, къэралым, цIыхум я кьалэнхэм еплъыкIэ зэмыщхьхэр яхузиIэ, хэкIыпIэ зэмылIэужьыгъуэхэр кьахуэзыгъуэт цIыхубэм фронтыр утыку хэха яхуэхьуу зыкIи зэмыкIуалIэ гупсысэкIэ зиIэхэр щыIэпсэльэну, гугъуехьхэр щаIуэтэну, абыхэм я хэкIыпIэхэр кьыщагъэльэгъэну, - жиIащ къэралым и Iэтащхьэм.

ЗэпэщIэмыувэу, атIэ я къарухэр зэрагъэуIурэ зыужьныгъэм хуэлажьэмэщ Урысейм щыпсэухэм унэтIныныгъэ пэжыр кьыщыхахыныр.

«Си фIэщ мэхьу гъуэгу захуэм дыззэрытетыр! Дэ Урысейм дрителъхьэщ», - Iэгуауэ иным щIэту жиIащ Путин Владимир.

Зэлущ1эм хэтащ цIыху мин 1,5-м нэблагъэ. Абыхэм ящыщщ режиссёр цIэрыIуэ Говорухин Станислав, космонавт Терешковэ Валентинэ, музыкант Бутман Игорь сымэ, нэгъуэщIхэри.

Зэлущ1эм хэтахэм манифест кьащтащ, абы кIэщIу кьыщыгъэлъэгъуащ Путин Владимир и президент программэр. «Къэралым и Iэтащхьэм хэхьныгъэхэм и пэ кьихуэу кьыгъыригъэдза тхыгъэбдлыр, и накьыгъэм унафэхэр, и кьулыкъум щыпсэрыхьэм жиIахэр, Федеральнэ Зэхуэсым зэрызыхуигъэзар кIэщIу кьыщыхьауэ аращ манифестым», - жиIащ «Іуэху зезыхьэ Урысейм» и унафэщIхэм яз Галушкэ Александр. Манифестым кьыщынэмысщIауэ, зэлущ1эм хэтахэм яубзыхуащ ЦIыхубэ фронтым и декларацIэр.

Депутат Тимофеевэ Ольгэ кьыззрыджиIамкIэ, декларацIэр зэщIэхъеенымгъэм цIыхухэр зэрыхагъэхьэнымрэ зэрыхагъэкIыжьымрэ я хабзэхэр щызэхуэхьэса дэфтэрщ. «Зи гугъу тщIы зэгухьэныгъэщIэм кьыхьхьэну дыхуейкьым щхьэусыгъуэ зэмылIэужьыгъуэхэр кьагупсысурэ зэпэIэщIэ дызыщI цIыхухэр, - жиIащ абы. - Езым и фейдэ кьыхихьыну, щIыналъэ, щIыпIэ Іуэхущ1апIэхэм, зэгухьэныгъэхэм унафэщI кьулыкъур щызыIэрызыгъэхьэну зи пльапIэхэр дэ гъусэ тхуэхьунукъым. Дэ къэралым дыхуэлэжьэн щхьэкIэ дызэгухьэу аращ, хабзэр кьыхэпIэныуд щыдгъэIэнукъым».

Зэлущ1эм хэтахэм жаIащ ахэр къэрал унафэщIхэм я жыIэщIэу зэрыщымытынур. «Партхэр властым щхьэкIэ мэлажьэ, зэщIэхъееныгъэм и кьалэныр нэгъуэщIу», - жиIащ Жылагъуэ палатэм хэт Фадеев Валерий.

ПЕТРОВ Виталий.

«Дэ ди кьалэныр улахуэ кьыщахь лэжьапIэ пыухыкIа Iуэмыт, уэрамхэм хьуэдпIу дгуащI дыдэ «кьалащхьэм и хьэщIэу» урихьэлIэнущ. Уеблэмэ мехдаджэхэр щынэхь машIэ щIыпIи щыIэщ.

Мы Iуэхум теухуауэ кIуэ пэтми нэхъ гуащIэу мэпсальэ политикхэмрэ къулыкъущIэхэмрэ. «Гъэм и зэман зэхуэмыдэхэм лэжьакIуэ кьакIуэхэр, я унагъуэхэм, зэ нэхъ мыхьуми, екIуэлIэжьын хуейщ», - жиIащ Москва и Iэтащхьэ къулыкъур пIалъэкIэ зыгъэзащIэ Собянин Сергей.

«Абыхэм кьытхуахь узыфэ псор зыхуэдэр щIэркъым дэ. Абы и лъэныкъуэкIэ нэхъ ткIийуэ яхущытын хуейщ Урысейм кьихьэхэм, визэкIэ кьакIуэу зэтеублапхъэщ», - кьыхилъхьащ УФ-м узыншагъэр хъумэнымкIэ и министр Скворцовэ Вероникэ.

Иджыблагъэ Къэрал Думэм кьищтащ УФ-м и законхэм ебакъуэхэр къэралым етIуанэу кьимыгъэхьэным ехьлIа унафэм и проектыр. Зэгуэрым къэралым ирахужауэ кьытезыгъэзжахэм, суд зытращIыхьахэм бжэр хуэзхуащIынущ дяпэкIэ. Вокзалхэм трагъэувэнущ абыхэм кIэлъплъпIынухэр. Ауэ хабзэм тету кьихьэхэр тэмэму псэунымкIэ щадэIэпыкъунущ шыIэныгъэмкIэ центрхэм. УФ-м ЩIынальэхэм зегъэужьынымкIэ и министерствэм апхуэдэ центрхэр кьалэ 11-м кьыщызэIухыныр игъуэу кьелытэ икIи абы сом мелард 1,5-рэ текIуэдэнущ. Ди къэралым къэIэпхъуаэхэм ди цIыхухэм хуаIэ щытыкIэр абы нэхъ гуапэ ищIыну пIэр? Игъуэ мыхъуауэ пIэрэ абы екъэлIа къэрал унафэ пыухыкIа къащтэныр?

А Іуэхум зэрепльымкIэ «АиФ» газетым дэгуэшащ социологие щIэныгъэхэм я кандидат, ЩIэныгъэхэмкIэ Урысей академием социологиемкIэ и институтым и щIэныгъэрылажьэ нэхъыщхьэ **Кузнецов Игорь:**

- Языныкъуэхэр мыбы кьыщIэкIуэр я псэупIэр яхьуэжьын кьудей щхьэкIэщ. Псальэм папщIэ, азие республикэхэм я щIалэгъуалэм нэхъыжьхэм кьызэрытракъуэзэр, хабзэр зэрызэрахьэн хуейр ягу иримыхьу къоIэпхъуэ. Ауэ нэхъыбэр, процент 80-м нэблагъэр, пIалъэкIэ кьакIуэу аращ, зыгуэр кьыщалэжьын мурад яIэу. Абыхэм дышIенымкъуэкъун щыБэкъым, лажьэмэ, кьалэжьыр еттыжурэ дутIыпщыжьын хуейуэ аращ.

Сыт абы щхьэкIэ дызыхуейр? КъэIэпхъуэхэр псэупIэ тыншкIэ кьызэдгъэпэщыпхъащ. Иджыпсту бгъэIэпхъуэ хьу псэупIэхэр конструкторхэм хуэдэу зэпкърыплъхьэ мэхьу, цIыхуэхэр щыпсэууэ, ахэр зыхуеинкIэ хъуну Іуэхутхьэбзэхэр абдеж щахуэзэфIэзыгъэкI IэщIагъэлIхэр щылажьэу. ИтIанэ зыри зэран кьытхуэхьунукъым. Ахэр ди театрхэми, музейхэми, гъэтIысгъэныгъэхэми хуейкъым, лажьэуэ екIуэлIэжьыну фIэкIа. Нэхъыщхьэр, унэIутым хуэдэу дгъэлажьэу щIыпнэхэм щIэдмыгъэсынырщ. Мис аращ гугъуехь псори кьэзыщIэр.

ВизэкIэ кьакIуэу зэтеублэн хуей жыпIэмэ, сэ сыарэзыщ. Сыт хуэдэ IэнатIэми лъабжьэ хуэхьэр кIэлъыплъынымгъэрщ. Дэ, уеблэмэ ди Президентым ищIэркъым ди къэралым къэIэпхъуар дапщэ хъуми.

Сэ кьызэрыслъытэмкIэ, къэралым кьихьэ псори ди нэIэ щIэту щытын хуейщ, абы и хэкIыпIэр, зэрыжьитIащи, визэр кьехьэжьэныр. ЕтIуанэрауэ, абыхэм я кьарур пщIэншэу кьэзыгъэсэбэп дэтхэнэри жуаупым ешэлIапхъэщ. Іэпхъуэщапхъуэхэм я псэукIэмкIэ, я дуней тетыкIэмкIэ жэуаплныгъэ зыхьын хуейр ахэр зыгъэлажьэрщ. Къэзышар щыуэракIэ - я кIуэжькIэри уэ кьызэгъэпэщ!

Мы Іуэхум теухуа лэжьыгъэм и пIалъэр совет лъэхъэнэм кьыхэтхауэ щытын хуейт. Абы щыгъуэм щыгъэлажьэ кIуэурэ лэжьакIуэхэр кьыхахырт. Апхуэдэ центрхэр Таджикистаным е Кьыргызыстым кьыщызэIутхамэ, Іуэхущхэр ди къэралым кьидмыгъэхьэу щытамэ, кьакIуэри кIуэжри ди нэIэ щIэтынут.

ЦЕПЛЯЕВ Виталий.

● Іэпхъуэщапхъуэ

Къакlуэри кlуэжри ди нэlэ щlрырет

● ЩIэ

Бзылъхугъэхэми дзэм къулыкъу щащIэнущ

Норвегием и Парламентыр арэзы техъуащ бзылъхугъэхэми дзэм къулыкъу зэрыщащIэнум тегъуэда законым и проектым.

А КЪЭРАЛЫМ зыхуэмэжыныгъэмкIэ и министерствэм кьызэрыщалъытэмкIэ, дзэтхэнэ зыми (цIыхуэхьуми цIыхубзми емылытауэ) и хуитыныгъэмрэ кьалэныгъэмрэ зэхуэдэу щыIэн хуейщ. Абы ипкъ иткIэ, зи цIыхубзхэр дзэм ираджэ ялэ европэ кьэрал хъунущ Норвегиер.

«Дэ цIыхубзхэм дзэм кьулыкъу щащIэну хуит щIэтщIым и щхьэусыгъуэр щхьэзыныгъэщIэм кьыхьхьэну дыхуейкьым, атIэ нэхъыфIхэм дахуэныкъуэщи аращ», - жиIащ зыхъумэжыныгъэмкIэ министр Стремэ-Эриксен Анне-Грете.

ЗэрыхуагъэфащэмкIэ, 2020 гъэм ирихьэлIэу дзэм щыIэхэм я процент 20-р бзылъхугъэ хъунущ, иджыпсту Норвегием Іэщакlэ зэщIэузэда и кьаруэхэм я проценти 9-р цIыхубзщ.

Ильэс кьэс цIыху мини 8 - 10 ираджэ армэм, ауэ щыхьэукIи, абы кIуэну жэрдэм зиIэхэр куэдкIэ нэхъыбэщ.

Норвегием щыпсэу бзылъхугъэхэм хуитыныгъэ яIэ зэрыхъурэ ильэси 100 зэрырикъур тхьэмахуэ кIуам ягъэльэпIащ. Рейтер агентствэм кьызэритыжкIэ, Норвегием и Правительствэм хэтхэм я ныкъуэр цIыхубзщ, апхуэдэуи а къэралым унафэ щызэкIуэ Іуэхущ1апIэхэм я унафэщIхэм я процент 40-м нэхъ мащIэ мыкъэ мащIэр бзылъхугъэ щытын зэрыхуейр иту.

РИА-Новости.

● Щ1эныгъэ

Финляндием и университетхэм ЕГЭ-м кърикIуахэмкIэ ущIэхуэнукъым

ЗЫУЭ щыт къэрал эзаменым пыщIа псалъэмакъ гуащIэхэм дуней псом ирагъэлъэгъуащ ди къэралым и къэралым и егъэджэныгъэ Іэнатlэр зэщIэзыщта пцIымрэ щIэпхъаджагъэмрэ. Нэхъ жагъуэр а псоми я курыкупсэм хэтыр сабийхэр зэрыварщ - 1-нэ классым щегъэжьауэ захуагъэм, дахагъэм, пэжагъэм хуэдэгъасэ, лъэпкъ литературэм и классикхэр щапхъэу кьызыхуэтхъ цIыкIуэхэр. Илъэс пщыкIуэкIэ школым щIэсыху, я щхьэ закъуэкIэ зыпэлъэща лэжьыгъэм щхьэкIэ щытхъуу, зыгуэрым ейм тратхыкIамэ - я оценкэр траудыхыу нэхъ кIуэкIащ школакIуэхэр.

Кьыщаухкlэ кьэхъур сыт?! ПцIы зэфэзэщкIэ зэхэлъхьа экзаменхэр «я пхъэ закъуэу» ят. ЯIэщ абыхэм щапхъэ зытрахын - егъэджэныгъэмкIэ министерствэхэм я Іэщ1агъэлIхэр. Кьуаншагъэ зыщIахэм зыкъаумысыжным и пIэкIэ, хэкIыпIэ гуэрхэр къагупсысырт. Уеблэмэ ЕГЭ-р зэрызэхуахьэсыж электроннэ пощтыр хакерхэм «якъутауэ» жаIэрт. Апхуэдэу щыхъуакIэ, мис а компьютерым хуэIэзэу жыхуаIэ кьеркхэр - министерствэхэм лэжьакIуэ я кьащтамэ нэхъыбIт, я лэжьыгъэхэр тэмэму яхъумэн хуэдэу.

Псори зэфIокIри, экзаменым кьрикIуахэр зэхалъхьаж. ЕджакIуэхэм кьахьахэр нэгъабэрейхэм нэхъри зыкIи нэхъыфIкъым. КьызэрыщIэкъымкIэ, ди школакIуэхэм егъэджакIуэхэм щIыжагъэм тратхыкIрэ пэт, оценкэ тэмэм кьахуэхьыркъым...

* * *

ФИНЛЯНДИЕМ Іуэхур зэрыщащIыгъыр нэгъуэщIущ. Мис абы щыгъуэм Іуэхум я егъэджэныгъэ ухуэкIэр дуней псом я щапхъэщ. Инджыкlыраскым икIи Америкэ рацкым зиIэ итыр, атIэ Финляндиерщ.

Дуней псор къапщтэмэ, еджэным лъэщIэмыхьэ еджакIуэ нэхъ мащIэ дыдэ зиIэр финэхэращ. Абыхэм я процент 93-м еджапIэ нэхъыщхьэхэр къахуэ. «Финляндием зэрыщрагъаджэм нэхъыщхьэ дыдэуI хэлъхьэ зыкъемыджэфхэм ядэIэпыкъунырщ, фIыуэ еджэхэм я щхьэр зыхуей хуагъэзэжьырыпнущ, - жеIэ Хельсинки университетым и доцент Густавсон Наталье. - ПэщIэдзэ классым кIуэ сабийхэм гуэрыдзэ ирамыгъэщIын папщIэр, оценкэ хуагъэувыркъым, атIэ я щIэныгъэр здынэсыр мыпхуэдэ псалъэхэмкIэ кьагъэлъагъуэ: «фIы дыдэщ», «хъарзынэщ», «дэлажьэн хуейщ».

Класс нэхъыжьхэм кIуэ ныбжьыщIэхэм (псалъэм кьыдэкIуэу жыпIэмэ, 10 - 12-нэ классхэм илъэситIкIи, илъэсиплкIи ущеджэ хъунущ, узэрыхуейуэ кьыхэпхуу аращ) ЕГЭ-р езым я школхэм щатIыж, я егъэджакIуэхэр щIэсу. Мыбы псоми дзыхь щыхуащI. Предмет зыгъэзырэ ущыхуей дыдэм пты хъунущ, щыуэ щIэн къэрал экзаменыр. Хэпхьамкlэ умыарэзырэ - тIэу птыжь хъунущ. ЕГЭ-р зыта ныбжьыщIэр экзаменынщэу еджапIэ нэхъыщхьэхэм кьащтэркъым, зэрыщIэтIысхьэ экзаменыр дэни щыптын хуейщ, нэхъапэм Урысейм зэрыщегъэувкIыу щытам хуэдэу. Абы куэдым урегъэгупсыс...

«АиФ» газетым къытхужащ.

Напэкlуэцlыр зыгъэхьэзырар НЭЩIЭПЫДЖЭ Замирэщ.

Тхьэмахуэ кIуам Путин Владимир Урысейпсо цIыхубэ фронтым и Iэтащхьэу хахащ. Абы щхьэкIэ кьыззхуэсахэм Iэ яIэтакъым, атIэ псори зэдзэрэзыхуэ къэралым и унафэщым и цIэр кьраIуэри, хахащ. Зи гугъу тщIы жылагъуэ зэщIэхъееныгъэм дяпэкIэ «Урысейм папщIэ - ЦIыхубэ фронт» цIэр зэрихьэнущ.

«УРЫСЕЙР хуэныкъуэщ дэтхэнэ зыми и хэлъхьэныгъэм, - жиIащ Путиным, - Абы щхьэкIэ Іуэ «Урысейпсо цIыхубэ фронт» жылагъуэ зэщIэхъееныгъэр кьыщIэздгъэпщащ, къэралым ис цIыху псори кьызэщIигъэуIуэну. Фронтыр нэхъыщхьэу зыхуищIэкъунэр Урысей Иныр иригъэдIэкIуэнырщ. Апхуэдэ гурыIуэ зиIэ дэтхэнэми дыдэлажьэну дыхьэзырщI».

Президентым зэрыжиIамкIэ, ЦIыхубэ фронтым и мыхьэнэр «цIыхухэм кьалэнхэр зыхуагъэувыжрэ ахэр зрагъэхьуIэу, куэд щIауэ и пIэ имыкI Іуэхур ягъэкIуатэу, ижькIэ закону, къэрал унафэу кьащтэну я епльыкIэхэр кьагъэлъэгъуэфу» щытынырщ.

«Сэ сыхуейт, къэралым, цIыхум я кьалэнхэм еплъыкIэ зэмыщхьхэр яхузиIэ, хэкIыпIэ зэмылIэужьыгъуэхэр кьахуэзыгъуэт цIыхубэм фронтыр утыку хэха яхуэхьуу зыкIи зэмыкIуалIэ гупсысэкIэ зиIэхэр щыIэпсэльэну, гугъуехьхэр щаIуэтэну, абыхэм я хэкIыпIэхэр кьыщагъэльэгъэну, - жиIащ къэралым и Iэтащхьэм.

ЗэпэщIэмыувэу, атIэ я къарухэр зэрагъэуIурэ зыужьныгъэм хуэлажьэмэщ Урысейм щыпсэухэм унэтIныныгъэ пэжыр кьыщыхахынур.

«Си фIэщ мэхьу гъуэгу захуэм дыззэрытетыр! Дэ Урысейм дрителъхьэщ», - Іэгуауэ иным щIэту жиIащ Путин Владимир.

Зэлущ1эм хэтащ цIыху мин 1,5-м нэблагъэ. Абыхэм ящыщщ режиссёр цIэрыIуэ Говорухин Станислав, космонавт Терешковэ Валентинэ, музыкант Бутман Игорь сымэ, нэгъуэщIхэри.

Зэлущ1эм хэтахэм манифест кьащтащ, абы кIэщIу кьыщыгъэлъэгъуащ Путин Владимир и президент программэр. «Къэралым и Iэтащхьэм хэхьныгъэхэм и пэ кьихуэу кьыгъыригъэдза тхыгъэбдлыр, и накьыгъэм унафэхэр, и кьулыкъум щыпсэрыхьэм жиIахэр, Федеральнэ Зэхуэсым зэрызыхуигъэзар кIэщIу кьыщыхьауэ аращ манифестым», - жиIащ «Іуэху зезыхьэ Урысейм» и унафэщIхэм яз Галушкэ Александр. Манифестым кьыщынэмысщIауэ, зэлущ1эм хэтахэм яубзыхуащ ЦIыхубэ фронтым и декларацIэр.

Депутат Тимофеевэ Ольгэ кьыззрыджиIамкIэ, декларацIэр зэщIэхъеенымгъэм цIыхухэр зэрыхагъэхьэнымрэ зэрыхагъэкIыжьымрэ я хабзэхэр щызэхуэхьэса дэфтэрщ. «Зи гугъу тщIы зэгухьэныгъэщIэм кьыхьхьэну дыхуейкьым щхьэусыгъуэ зэмылIэужьыгъуэхэр кьагупсысурэ зэпэIэщIэ дызыщI цIыхухэр, - жиIащ абы. - Езым и фейдэ кьыхихьыну, щIыналъэ, щIыпIэ Іуэхущ1апIэхэм, зэгухьэныгъэхэм унафэщI кьулыкъур щызыIэрызыгъэхьэну зи пльапIэхэр дэ гъусэ тхуэхьунукъым. Дэ къэралым дыхуэлэжьэн щхьэкIэ дызэгухьэу аращ, хабзэр кьыщыхьауэ щыдгъэIэнукъым».

Зэлущ1эм хэтахэм жаIащ ахэр къэрал унафэщIхэм я жыIэщIэу зэрыщымытынур. «Партхэр властым щхьэкIэ мэлажьэ, зэщIэхъееныгъэм и кьалэныр нэгъуэщIу», - жиIащ Жылагъуэ палатэм хэт Фадеев Валерий.

ПЕТРОВ Виталий.

«Дэ ди кьалэныр улахуэ кьыщахь лэжьапIэ пыухыкIа Iуэмыт, уэрамхэм хьуэдпIу дгуащI дыдэ «кьалащхьэм и хьэщIэу» урихьэлIэнущ. Уеблэмэ машIэ щIыпIи щыIэщ.

Мы Іуэхум теухуауэ кIуэ пэтми нэхъ гуащIэу мэпсальэ политикхэмрэ къулыкъущIэхэмрэ. «Гъэм и зэман зэхуэмыдэхэм лэжьакIуэ кьакIуэхэр, я унагъуэхэм, зэ нэхъ мыхьуми, екIуэлIэжьын хуейщ», - жиIащ Москва и Iэтащхьэ къулыкъур пIалъэкIэ зыгъэзащIэ Собянин Сергей.

«Абыхэм кьытхуахь узыфэ псор зыхуэдэр щIэркъым дэ. Абы и лъэныкъуэкIэ нэхъ ткIийуэ яхущытын хуейщ Урысейм кьихьэхэм, визэкIэ кьакIуэу зэтеублапхъэщ», - кьыхилъхьащ УФ-м узыншагъэр хъумэнымкIэ и министр Скворцовэ Вероникэ.

Иджыблагъэ Къэрал Думэм кьищтащ УФ-м и законхэм ебакъуэхэр къэралым етIуанэу кьимыгъэхьэным ехьлIа унафэм и проектыр. Зэгуэрым къэралым ирахужауэ кьытезыгъэзжахэм, суд зытращIыхьахэм бжэр хуэзхуащIынущ дяпэкIэ. Вокзалхэм трагъэувэнущ абыхэм кIэлъплъпIынухэр. Ауэ хабзэм тету кьихьэхэр тэмэму псэунымкIэ щадэIэпыкъунущ шыIэныгъэмкIэ центрхэм. УФ-м ЩIынальэхэм зегъэужьынымкIэ и министерствэм апхуэдэ центрхэр кьалэ 11-м кьыщызэIухыныр игъуэу кьелытэ икIи абы сом мелард 1,5-рэ текIуэдэнущ. Ди къэралым къэIэпхъуаэхэм ди цIыхухэм хуаIэ щытыкIэр абы нэхъ гуапэ ищIыну пIэр? Игъуэ мыхъуауэ пIэрэ абы екъэлIа къэрал унафэ пыухыкIа къащтэныр?

А Іуэхум зэрепльымкIэ «АиФ» газетым дэгуэшащ социологие щIэныгъэхэм я кандидат, ЩIэныгъэхэмкIэ Урысей академием социологиемкIэ и институтым и щIэныгъэрылажьэ нэхъыщхьэ **Кузнецов Игорь:**

- Языныкъуэхэр мыбы кьыщIэкIуэр я псэупIэр яхьуэжьын кьудей щхьэкIэщ. Псальэм папщIэ, азие республикэхэм я щIалэгъуалэм нэхъыжьхэм кьызэрытракъуэзэр, хабзэр зэрызэрахьэн хуейр ягу иримыхьу къоIэпхъуэ. Ауэ нэхъыбэр, процент 80-м нэблагъэр, пIалъэкIэ кьакIуэу аращ, зыгуэр кьыщалэжьын мурад яIэу. Абыхэм дышIенымкъуэкъун щыБэкъым, лажьэмэ, кьалэжьыр еттыжурэ дутIыпщыжьын хуейуэ аращ.

Сыт абы щхьэкIэ дызыхуейр? КъэIэпхъуэхэр псэупIэ тыншкIэ кьызэдгъэпэщыпхъащ. Иджыпсту бгъэIэпхъуэ хьу псэупIэхэр конструкторхэм хуэдэу зэпкърыплъхьэ мэхьу, цIыхуэхэр щыпсэууэ, ахэр зыхуеинкIэ хъуну Іуэхутхьэбзэхэр абдеж щахуэзэфIэзыгъэкI IэщIагъэлIхэр щылажьэу. ИтIанэ зыри зэран кьытхуэхьунукъым. Ахэр ди театрхэми, музейхэми, гъэтIысгъэныгъэхэми хуейкъым, лажьэуэ екIуэлIэжьыну фIэкIа. Нэхъыщхьэр, унэIутым хуэдэу дгъэлажьэу щIыпнэхэм щIэдмыгъэсынырщ. Мис аращ гугъуехь псори кьэзыщIэр.

ВизэкIэ кьакIуэу зэтеублэн хуей жыпIэмэ, сэ сыарэзыщ. Сыт хуэдэ IэнатIэми лъабжьэ хуэхьэр кIэлъыплъынымгъэрщ. Дэ, уеблэмэ ди Президентым ищIэркъым ди къэралым къэIэпхъуар дапщэ хъуми.

Сэ кьызэрыслъытэмкIэ, къэралым кьихьэ псори ди нэIэ щIэту щытын хуейщ, абы и хэкIыпIэр, зэрыжьитIащи, визэр кьехьэжьэныр. ЕтIуанэрауэ, абыхэм я кьарур пщIэншэу кьэзыгъэсэбэп дэтхэнэри жуаупым ешэлIапхъэщ. Іэпхъуэщапхъуэхэм я псэукIэмкIэ, я дуней тетыкIэмкIэ жэуаплныгъэ зыхьын хуейр ахэр зыгъэлажьэрщ. Къэзышар щыуэракIэ - я кIуэжькIэри уэ кьызэгъэпэщ!

Мы Іуэхум теухуа лэжьыгъэм и пIалъэр совет лъэхъэнэм кьыхэтхауэ щытын хуейт. Абы щыгъуэм щыгъэлажьэ кIуэурэ лэжьакIуэхэр кьыхахырт. Апхуэдэ центрхэр Таджикистаным е Кьыргызыстым кьыщызэIутхамэ, Іуэхущхэр ди къэралым кьидмыгъэхьэу щытамэ, кьакIуэри кIуэжри ди нэIэ щIэтынут.

ЦЕПЛЯЕВ Виталий.

● Іуэху еплъыкIэ

ЩIыхьыр зэлъытар ахъшэкъым

Урысейм и щIыхьыр хамэ къэралхэм щигъэлъэгъэным тригъэкIуэдэн папщIэ бюджетым сом меларди 10 щыхухихынущ. Ар псом нэхъри нэхъыбэу зытрагъэкIуэднур СНГ-м хьыхьэ къэралхэм щызэфIахыну яубла Іуэхуэр и кIэм нагъэсынырщ. Апхуэдэ Іэмалхэр сэбэп хъуну пIэрэ нэхъыфIу дыкьалъагъуныкI?

КЪЫХЭГЪЭЩЫПХЪЭЩ иджыпстуи хамэ къэрал рекламэхэм Урысейм ахъшэхуэ зэрытригъэIуадэр. АбыкIэ адрей къэралхэм дакъыкIэрыхуркым: щапхъэу кьэпхь хъунущ Гёте и щIэр зезыхьэ, щIнэхабзэ программэхэм телажьэ нэмыцэ институтыр, Сервантес и щIэр зезыхьэ испан институтыр, Британие советыр. Франджымэ ахъшэ хельхьэ франджыбдзэмрэ франджы щэнхабдзэмрэ зегъэужьыным. Мылъкушхуэ трагъэкIуадэ франджы школхэр зыхуей хуэзэу кьыхэзгъэпэщыным, щылажьэхэм я щIэныгъэм хэгъэхьуэным, тхылъхэр гугъуехьныншэу ягъуэтыным.

Кьыхэгъэщыпхъэщ адрей къэралхэм ельытауэ дэ ди рекламэхэм фIыгъуэ гуэр кьаззрыпэмыкIуэр.

Урысейм Іуэхур зытрищIыхьын хуейр политикэ проектхэр аракъым, атIэ ди зэфIэкIкIэ, кьарум кьихьынураш - урысыбзэ, урыс щэнхабзэ.

Кьапщтэмэ, дэ ди№къым СНГ-м хьыхьэ къэралхэм щыпсэу урысхэм папщIэ библиотекэхэр урыс тхылъкIэ кьызэзыгъэпэщ программэ. Апхуэдэуи нэгъуэщI къэралхэм щыщ студентхэр ди еджапIэ нэхъыщхьэхэм кьедгъэблэгъэжьыркъым. ЦIыху бжыгъэм зэрыхэщIар щхьэусыгъуэ ящIауэ, кьулыкъущIэхэм бюджет ахъшэкIэ ирагъэджэнхэр ягъэмащIэ, апхуэдизэ ІэщагъэлI къэралыр хуэмейуэ жаIэри. Уеблэмэ, союз республикэу щытахэм студентхэр кьрашурэ ирагъэджэным и пIэкIэ, еджапIэхэр зэхуащI, егъэджакIуэхэр Іуагъэкl. Ауэ щыхьэкIи, Іуэхур кьызэрекIуэкIын хуейр нэгъуэщIуш: егъэджэныгъэм ахъшэ дапщи хэлъхьэ хъунущ, хамэ къэрал студентхэри Іэмал имыIэу кьеГъэблэгъэн хуейщ.

Кьэбгъэльагъуэмэ, дэ ди№къым СНГ-м хьыхьэ къэралхэм щыпсэу урысхэм папщIэ библиотекэхэр урыс тхылъкIэ кьызэзыгъэпэщ программэ. Апхуэдэуи нэгъуэщI къэралхэм щыщ студентхэр ди еджапIэ нэхъыщхьэхэм кьедгъэблэгъэжьыркъым. Цыху бжыгъэм зэрыхэщIар щхьэусыгъуэ ящIауэ, кьулыкъущIэхэм бюджет ахъшэкIэ ирагъэджэнхэр ягъэмащIэ, апхуэдизэ ІэщагъэлI къэралыр хуэмейуэ жаIэри. Уеблэмэ, союз республикэу щытахэм студентхэр кьрашурэ ирагъэджэным и пIэкIэ, еджапIэхэр зэхуащI, егъэджакIуэхэр Іуагъэкl. Ауэ щыхьэкIи, Іуэхур кьызэрекIуэкIын хуейр нэгъуэщIуш: егъэджэныгъэм ахъшэ дапщи хэлъхьэ хъунущ, хамэ къэрал студентхэри Іэмал имыIэу кьеГъэблэгъэн хуейщ.

Псори зэфIокIри, экзаменым кьрикIуахэр зэхалъхьэж. ЕджакIуэхэм кьахьахэр нэгъабэрейхэм нэхъри зыкIи нэхъыфIкъым. КьызэрыщIэкъымкIэ, ди школакIуэхэм егъэджакIуэхэм щIыжагъэм тратхыкIрэ пэт, оценкэ тэмэм кьахуэхьыркъым...

* * *

ФИНЛЯНДИЕМ Іуэхур зэрыщащIыгъыр нэгъуэщIущ. Мис абы щыгъуэм Іуэхум я егъэджэныгъэ ухуэкIэр дуней псом я щапхъэщ. Инджыкlыраскым икIи Америкэ рацкым зиIэ итыр, атIэ Финляндиерщ.

Дуней псор къапщтэмэ, еджэным лъэщIэмыхьэ еджакIуэ нэхъ мащIэ дыдэ зиIэр финэхэращ. Абыхэм я процент 93-м еджапIэ нэхъыщхьэхэр къахуэ. «Финляндием зэрыщрагъаджэм нэхъыщхьэ дыдэуI хэлъхьэ зыкъемыджэфхэм ядэIэпыкъунырщ, фIыуэ еджэхэм я щхьэр зыхуей хуагъэзэжьырыпнущ, - жеIэ Хельсинки университетым и доцент Густавсон Наталье. - ПэщIэдзэ классым кIуэ сабийхэм гуэрыдзэ ирамыгъэщIын папщIэр, оценкэ хуагъэувыркъым, атIэ я щIэныгъэр здынэсыр мыпхуэдэ псалъэхэмкIэ кьагъэлъагъуэ: «фIы дыдэщ», «хъарзынэщ», «дэлажьэн хуейщ».

Класс нэхъыжьхэм кIуэ ныбжьыщIэхэм (псалъэм кьыдэкIуэу жыпIэмэ, 10 - 12-нэ классхэм илъэситIкIи, илъэсиплкIи ущеджэ хъунущ, узэрыхуейуэ кьыхэпхуу аращ) ЕГЭ-р езым я школхэм щатIыж, я егъэджакIуэхэр щIэсу. Мыбы псоми дзыхь щыхуащI. Предмет зыгъэзырэ ущыхуей дыдэм пты хъунущ, щыуэ щIэн къэрал экзаменыр. Хэпхьамкlэ умыарэзырэ - тIэу птыжь хъунущ. ЕГЭ-р зыта ныбжьыщIэр экзаменынщэу еджапIэ нэхъыщхьэхэм кьащтэркъым, зэрыщIэтIысхьэ экзаменыр дэни щыптын хуейщ, нэхъапэм Урысейм зэрыщегъэувкIыу щытам хуэдэу. Абы куэдым урегъэгупсыс...

«АиФ» газетым къытхужащ.

Напэкlуэцlыр зыгъэхьэзырар НЭЩIЭПЫДЖЭ Замирэщ.

● Къэзахъстан - Тыркумэн

Узень - Берекет - Горган гъущI гъуэгум Къэзахъстанымрэ Тыркумэнымрэ зэпызыщIэ и Іыхьэр иджыблагъэ къыззIуахащ къэралитIым я президентхэу Назарбаев Нурсултанрэ Бердымухамедов Гурбангулыерэ.

Назарбаевым зэрыжиIамкIэ, къызэIуаха Іыхьэр Къэжэр хыжьэм (залив) ухуэзышэ транзит гъуэгум мыхьэнэшхуэ щызэIэщ.

КъищынэмыщIауэ, а щIыпIэм щыIэ къэралхэр гъущI гъуэгукIэ зэпыщIа хъуным хуэгъэпса «Данэ гъуэгущI» проектым и Іыхьэщ.

Хабзэм и хъуакIуэ

Гъащ1э тепльэгъуэхэр

1947 гъэр екIуэкIырт. Хэку зауэшхуэм и льэужьыкIуэ гъащ1эм кьыхинат, гуауэу абы кьаухуихьам щIыхухэм я гур эзщIкIуIат. Ауэ, псэукIэр сыт хуэдэу хьэльэу щымытами, зым адрейм эщIигъакъуэу, дзэпы-кьуэгъу зэрызэхуэхьужьыным хущIэкъуэкIрт щIыхухэр. Ягъэва хьэзаб кьомым я1эщIитхуэхуатхьэм хабзэр, нэмысыр, щIыхуэгъэ.

Зауэ нэужьым кьулейсызыгъэр дэнэкIи щIызыхэпщIэрт. Кьалэн нэхъыщхьэу щIыхуэхэм кьапэщIыльыр колхозхэр, совхозхэр эзфIэгъэувэжьмыгъ, МТС-хэр зэгъэпэщIыжьмыгъ, губгъуэ лэжьыгъэхэр и чэзум эзфIэгъэкIынырт. Ауэ, Iуэхуракъэ, трактороxэр зэхэкIуат, дагъэгъэсынхэр кьаймэщIыжьырт, щIыхэр яхуерикIуртэкIыж. Колхозыщ1ыр вэн хуэмэ, нэхъыбэу кьагъэсбэлыр выхэрт, жэмхэри пхъэIэщэм щIыщIащ1э куэдрэ кьахуихуэрт.

Губгъуэ лэжьыгъэ хьэлэр зи пщ1э кьыдэхуэр лIыжьхэмрэ щIыхубзхэмрэт, зауэм кьикIыжа зауэлI закъуэтIакъыэрэ я дэ1эныкъуэгъуу. Абыпстэм я пхъэбзэр ныкъуэдкIыуэти, уаэзрыщIыгъынышхуи щIыэтэкIыим. Арати, балигъыпIэ имыува сабийхэм губгъуэхэм куэдрэ уащрихьэлIэрт - IумпIэр яIыгъыу е бым кIэльеуу льапIэу хьэсэбжьуэм дэт щIыкIу Хэку зауэ орденым и я1э нагъыщэр, «Вагъуэ Плъыжь» орденыр, «Германием эзрытекIуам папщIэ», «Берлин кьыззращтам папщIэ» медалхэр, нэгъуэщIхэри кьысхуагъэфэщауэ, «сержант» цIэри кьыксфIащауэ кьэзгъэзэжат.

Курыт щIэныгъэ фIэкIа зэзгъэгъуэгъэ сыхунэмысауэ зауэр кьэхьейри, я1э махуэхэм щIыщIэдзауэ ар ихуныхь абы и курыкупсэм сыхэтащ, БерлинебгъэрыкIуахэм грагъусащ, зи унэцIэхэр Рейхстагым кьытезыпнахэм сащIащ. Кьэзгъэзэжри, зы тхьэмахуэ нэхъ дэмыкIауэ МВД-м и кьудамэу куей администрацэм щIыэм сраджащ. Абы «старшина» цIэр кьызэрысхуагъэфэщар кьызжаIэри, Бахьсэнэй кьуажэм оперуполномоченнэу сагъэжауэ, Пэжкър жьыСэнщи, ар сэ зыкIи сызыпIэмыплъат, сыт щхьэкIэ жьыпIэмэ а лэжьыгъэм и пIалъэ сщIэрэтхьэм, си щIэныгъэкIи сыпIэмыльэщIыну кьыщIыхьурт. АрщIхьэкIэ район ОВД-м и нэхъыщхьэ Джанкой щIыпIэм щIэтрагъэгушхуащ. «Лэжьыгъэр гугъущ: дыгъуакIуэр куэдщ, узыпэрыхьэ Iуэхум щIагъуэу зэрыхьиумыщIыкIри кьыдгуроIуэ, ауэ, зэрыпщIэщи, цIыхур кьыдоэмщIэкI, дэри зэрыпльэкIкIэ дыбдэIэпкьынщ. Iуэхум нэхъ хэгъуаэзэмэ, уи щIэныгъэм хэбгъэхъуэну еджапIэ уэдгъэкIуэнщ», - кьызжIащ абы.

Япэ ИЛЬЭСЫР кьызэгугъуэ кIыгъ есхьэкIащ. Псом хуэмыдэу кьыстехьэлIэу унафэщIитI сызэрпIэрт, ауэ сызыпIэрыт Iэнатlэм апхуэдэу фIэкIа кьеэзгъыртэкым. Зы лъэныкъуэкIэ район ОВД-м и унафэм сыщIэтт, апхуэдэуи колхоз унафэщIым и жьыIэми себэкъуэнкIэ Iэмал иIэтэкъым. ЗыгуэркIэ щIыуагъэ гуэр сIэщIэкIмэ, а унафэщIитIым яку сыдэкIуэдэнкIэ хьунут. Мис ар кьыстщмыщIын папщIэ жэщи махуи псэхупIэ симыIэу си Iэнатlэр есхьэкIырт.

...Си пщ1ым кьжьхуэр лэжьыгъэ гугъут. Гъавэ кьэкIар кIэрыхуншэу хьума хъуным жэщ-махуэ жьызмыIэу сокIэльыплъын, дыгъуакIуэхэр (апхуэдэ кьэхьумэ) кьэзубыдын, кьуажэдэс тхьэусыхатIуэхэмэ я Iуэху дэгъэкIын хуейт.

Лъэхъэнэ нэхъ хьэлъэ дыдэр гъавэ Iухьыкыгъуэрт. Зэрыфщ1эщи, бжьыкъэм и махуэр и кIэщIу, и жэщыр кIыхьщ. Цыхьэ щIыуэлбанэ жэщ-махуэ жьызмыIэу губгъуэм сыкьынкIуэ ситт. Апхуэдэу лэжьыгъэмэ нэхъ сыхэгъуэзауэ, си унафэщIитIри кьыскъуэщIащ.

Кьуажэ унафэщIхэри жьылэм дэсхэри дыдэсхат, арщхьэкIэ унафэр нэхъ ищхьэIуэкIэ кьикIати, умыгъэзащIэу хьунутэкым. Аратн, район ОВД-м щыщ лейтенант нэхъыжь Адэмовыр, Iуэхум кьыскъуащIри, КIэмыргуей кьуажэм сагъакIуэ. Я1эрауэ, кьуажэ унафэщIхэр зэзгъэщIыхуащ. ЕтIуанэ махуэм колхозхэтхэм я зэхуэс екIуэкIырти, абдж кьуажэдэсхэм сащыщIащ. ЗэфIэ1э нэгуакъым щIыхуэгъэ, колхозыщ1ыр хьэурэ кьуажэм щекIуэкI Iуэху куэдым щыгъуаэз сыхуащIащ. Хэти си я1э лэжьа оперуполномоченнэр кьыскуеуб, хэти дыгъуакIуэхэм кьасхуэтопсэлыхь, хэти колхозым и зэхэтыкIэм сыщегъэгъуааз. Абдежым псоми я1ургьэзгъэIуащ зым адрейм хущIитхъуэу кьырахьэкI псалъэмакъхэм сызэремыдэIэунур, бзэгу кьыскхуахьу, зэхуэпсалъэ зэрахуэзмыдэнур.

Пщ1ыхьэщхьэр зэхуэтуэ дыщ1эзбгрыкIыжьам, уэщх кьепсэнсауэу щIидакIэт. Iэмэ сынсыжьхэу псычэ сыхьуу кьэсщIакъым, си бысымхэм я деж, Хьэбыжхэ Хьэмыщэрэ Хьэжкулинэрэ я унэм, сыщекIуэлIэжам си щы-гъыным гъущэу зы Iудани хэтхьэтэкъым. ПсыфэхьуащIыгъынхэр псынщIэу зэхэсхуэкIри, лIыжьэбэ тхьэмыщIкIэ нартыхуэ кIэчанитху кIыгъэ кьиубыдати, дыпэмыльэщIуикIэсинкIэ лIыжьхуэщIам ярырнгъэдзащ. Иджыуэр гугъэр абы и гъуэгум утеуваш». «ЭЭ умыпIащIу, сэри зы псалъэ нэхъ мыхьумэ кьызэIэ», - зэпызоуд ар. «Жьэгъэ1ум Iэ-гъэ згъэпщIащ!» - нэхьри кьызэщIэпльэрт ар.

Абы хэту телефоныр кьеуащ, кьэпсэльам кьэкIуэ жэуаи иритри, колхоз тхьэмадэм трубкэр трильхьэжащ. Абдежым зы пщ1ы зыкьизгъэщIри, унафэщIым жеслаш гъэгъэпщIащ!» - нэхьри кьызэщIэпльэрт ар.

Абы хэту телефоныр кьеуащ, кьэпсэльам кьэкIуэ жэуаи иритри, колхоз тхьэмадэм трубкэр трильхьэжащ. Абдежым зы пщ1ы зыкьизгъэщIри, унафэщIым жеслаш гъэгъэпщIащ!» - нэхьри кьызэщIэпльэрт ар.

Абдежым гъащхьэ пащIэу кьагъэсэбэп мывэ зэпэщIэхантIым я зэхуакур, джэгупIэ губгъуэм и кIыхьагъэу щытын хуейр Пэрытым кьинщащ, ахэр сэ тхьэлымпIэ нагъэ кIэгъэ. Иужькъэ зыми зэран яхуэмыхьуну джэгупIэ кьахуэхтхэщ, пхъэзэгуэх цехым дыкIуэри, гъащхьэ ящIын папщIэ зыхуеину пкъоэр, пхъэбгъуэхэр кьыдэтщащ. Сытми, сабийхэр топ щIыджэгуну щIыпIэ дыкъуэкIуэрэ кьахуэдэгъэ1эгъ щащ. Абыхэм я гуфIэгъуэ щIыщIэттэкъым.

Сэ сабийхэм куэдрэ захуэзгъаэрт, еджапIэм сыкIуэурэ я урокхэм сыщыщIэсхэ кьэхьырт. Ди щалэхэм Хэку зауэшхуэм щIыпхьэ лIыжьхуэмрэ сакуэтепсэльыхьырт, нэхьыжьхэм пщIэ хуащIу, кьыщащхуэ щIыналъэр фIыуэ ялъагъуу, я адэ-анэхэм яхуэпэжу, фIыуэ зэрреджэным хущIэкъуэ зэрыщытын хуейм и гугъу кьэкIуэкIырт. Ебы сабийхэр я яфIэгъэщIэгъэнэу кьыхэдагъэурэт, упщIэ гъэщIэгъэнэхэр кьызатырт.

Апхуэдэу егъэджакIуэхэм адэ-анэхэм драгъэкIуэкI зэгъущIэхэм зрезгъэхьэлIэрт. Зы махуэ гуэрым апхуэдэ зэгъущIэ сприхьэлIауэ, класс унафэщIыр фIыуэ еджэ цIыкIухэм хуабжьу ящIытхъуащ, нужькIэ зы еджакIуэ цIыкIу егъэлеяуэ нубащ. И адэм зыхуэнгъаэрри, абыкIэ ар зэрыкъуанщэр жриIэу етIуанэ. Адэрэ анэрэ уэкIытати, и щхьэр кьыхуэ1этыртэкъым, жиIэнур имыщIэу щыст. Зэ1ущIэм кьрихьэлIа псоми я пащхьэм ар зэрыщIигъэкIытар кьемыз1эгъыу кьэсльытащ. Аратн, зэ1ущIэ нэужьым класс унафэщIым зыхуэзгъэкIащ, емыкIу эрящIар кьыгурызгъэIуащ. «Апхуэдэу зэ1ущIэм укьыщымыпсалъэ, лажьэ зимыIэ адэр бгъэукIытащ, - жеслаш егъэджакIуэм. - Уэ еджакIуэ псори уи зэхуэдэу щытын хуейщ, абыхэм я дежкIэ адэ-анэ етIуанэщ егъэджакIуэхэр. Iейри фIыри уи зэхуэдэу, зэхэгъэжymыщIу уабгъэдэтыпхъэщ. Ахэр иджыдэ щIэнтIу, уэ ебгъащ1э хабзэмрэ нэхъысымрэ абыхэм зыхальхьэнур. ЗыгуэркIэ еджакIуэм уигу иримыхь дэплъэгуаемэ, зэман кьыхуэгъэути, сабийми укьымыщIэу, я унэ кIуэи и адэ-анэм епсалъэ, ягурыгъаIуэ уп1э гукъеуэр зыхуэдэр. Сабийм и кьалэн нэхъыщхьэр еджакIуэм абыкIэ кьыкIэрыхуэмэ, ар зи мыгъуагъэр уэращи, нэхъ щ1экъуэгэ длажь».

Апхуэдэу жыджэру кьуажэ гъащIэм сыхэтт, абы щекIуэкI сыт хуэдэ Iуэхурэ сфIэгъэщIэгъэнэт, ахэр тэмэму зэфIэхьыныкIэ дэIэпыкъуэгъу сызэрыхьунымсыхущIэкъурт. Си лэжьыгъэм унафэщIхэмри гу кьыльамытэу щытащ. Махуэшхуэ, зэхуэс хуэмэ, президиумым сагъэблагъэрт, Щ1ыхь, щытхъу тхъ1ыльэр кьызатырт, фIыщIэ кьыскуащIырт.

Гъэмахуэ шыпэ махуэ хуабжэм си мотоциклыжьым бидон изгъэувэрти, тIуащIэ псынэм сыкIуэрт. Псынэпс щIыIэр губгъуэм и цIыхубзхэм, мэкъу еуэ лIыжьхэм яхуэсшэрт. Ар псоми я гуапэ хьурт. Псом хуэмыдэу хьыджэбэхэр кьызэгурыкIуэрт. Ахэр щылажьэ бригадэм сытехьамэ, сыкьыщэраIалгъуу лъагъуныгъэ уэрэд кьыхадзэрт. «Псынэ Iэфl кьытхуэпшэ? - жаIэрти, кьыспелжьхэзэрт. - Щхьэгъуэ пщIын кьыхьымыхьамэ, кьытхэдэ», - кьыздэгъуэшIыэрт пщащхэзэр. «Сыфхэдэмэ, кьыфхэсхьынур кьыскуэщIэркьым, псори фыдазэщ, фыгуаIуэщ», - жиеслIэжьыртэзэр. Апхуэдэхэм дежэ зэрыльэлъу дыхьэшхьэрти, зэбрыкIыжьыртэ хьыджэбэхэр. Абыхэм я бригадир Темыркъан хильэгъуар хэт ищIэрэ, хьыджэбэхэр апхуэдэу кьызэкъуэщытыр игу темыхуэу кьыскуэзгъэпагъэнщ, колхоз унафэщIым хуэтхьэсхьащ, хьыджэбэхэр лэжьыгъэм кьыпрэкIуэ, ар зэральагъуэ я Iуэхур кьагъанэ, кьыззмыдэIуэж хъуащ, жиIэри.

Абы и ужькIэ колхоз тхьэмадэм сриджэри, кьызэльэIуащ хьыджэбэ бригадэм нэхъ мащIэрэ сытехьэну. Iуэхур зыгъэтIар щызгурыIуэм, абы жеслаш зэман кьыхихыу а бригадэм техьэну, сэри абы зрезгъэхьэлIэну кьэзгъэгуращ. Дызэрызэгурыуам хуэдэу, махуэ гуэрым бригадэм дыщызэрихьэлIащ. Хьыджэбэхэм сыкьызэрагъэгурыу я макъым зрагъэIэту уэрэд жаIэм щIадзащ, я лэжьыгъэрэ щIагъэхуэбжащ. УнафэщIым игъэщIэгъэщ хьыджэбэхэр кьеплъэжьа мыхьумэ, я кьалэныр гъэззщIэн кьызэрамыгъэнар. Абы и дежкIэ Iуэхур гурыIуэгъуэт, ауэ бригадирым кьыскуиIэ гужьгъэжьыр нэхьри ззщIэпльат. Апхуэдэу абы Iуэхур кьигъэнэнт?! Махуэ зытIущ нэхъ дэмыкIауэ, пщ1ыхьэщхьэ гуэрым тIуащIэм сыкьнкIыжу кьуажэм сыкьэблагъэжауэ щ1ущ кьыспоув. СыкьагъэувыIэ, занщIэу шым кьопсыхэрэ мотоциклым сыкьытральэф икIи щысхь ямыIэу ЮпопцI шырыкьу лъапэкIэ сыкIуэцIакъуэ. ИтIанэ шым мэщэсыжхэри, бгъуэтэ кьащIэ, мо кIыфIым сгри дахэ-дахэу я нэжьу сльэгъуакъым. Куэдрэ сыщылъа, мащIэрэ сыщылъа - тIэкIу зы-кьэсщIэжа нэужь, мотоциклым ерагъыу сытетIыскъэжри, си псэр унэм кьэсхьыжащ. ЛIыжь-фыызкьыр кьыщыкIуплъам чэф сIлэ я гугъащ, сэри я нэгу зыкьыщIеэмыгъэдзащэу сыгъуэлIыжащ.

Зэи симыхэбзауэ а пщэдджьжьым сыхэжеящ. Сыкьэушмэ, си Iэпкьльэпкъ зэхэубгъэжьар схуэгъэхьэйркъым, кьыззмыуэ з сиIэжьым. ЛIыжьым си щэIу макъыр щ1эззхихьм кьызэушхьэдэ: «Ди унэ уэзрыщIэрэ зэи уефауэ утльэгъуакъым. Пхуэмыхьынумэ, апхуэдизэ щхьэ уефэн хуей, зэромыэзтынмур щыгъэIэкIэ, уи щхьэ сыт лей щIепхьыкыр?» - жиIэурэ. Сэ абы и псальэхэм зыри яп1эдзыжьыфакъым. Ауэрэ пщэдджьжьыр хэкIуэтащ, хуэмурэ сыкьэтэдэжри зыстхьэщIыну сыкьыщIэкIащ. Си щIыбыр уфIыщIат, си щIыпIэр сыкIуэрт. Сыкъэгъэ1ущ, си лъакьуэхэр схуэзблэрэ сыкIуэрт. Зэ1ущIэм кьрихьэлIа псоми я пащхьэм ар зэрыщIигъэкIытар кьемыз1эгъыу кьэсльытащ. Аратн, зэ1ущIэ нэужьым класс унафэщIым зыхуэзгъэкIащ, емыкIу эрящIар кьыгурызгъэIуащ. «Апхуэдэу зэ1ущIэм укьыщымыпсалъэ, лажьэ зимыIэ адэр бгъэукIытащ, - жеслаш егъэджакIуэм. - Уэ еджакIуэ псори уи зэхуэдэу щытын хуейщ, абыхэм я дежкIэ адэ-анэ етIуанэщ егъэджакIуэхэр. Iейри фIыри уи зэхуэдэу, зэхэгъэжymыщIу уабгъэдэтыпхъэщ. Ахэр иджыдэ щIэнтIу, уэ ебгъащ1э хабзэмрэ нэхъысымрэ абыхэм зыхальхьэнур. ЗыгуэркIэ еджакIуэм уигу иримыхь дэплъэгуаемэ, зэман кьыхуэгъэути, сабийми укьымыщIэу, я унэ кIуэи и адэ-анэм епсалъэ, ягурыгъаIуэ уп1э гукъеуэр зыхуэдэр. Сабийм и кьалэн нэхъыщхьэр еджакIуэм абыкIэ кьыкIэрыхуэмэ, ар зи мыгъуагъэр уэращи, нэхъ щ1экъуэгэ длажь».

Апхуэдэу жыджэру кьуажэ гъащIэм сыхэтт, абы щекIуэкI сыт хуэдэ Iуэхурэ сфIэгъэщIэгъэнэт, ахэр тэмэму зэфIэхьыныкIэ дэIэпыкъуэгъу сызэрыхьунымсыхущIэкъурт. Си лэжьыгъэм унафэщIхэмри гу кьыльамытэу щытащ. Махуэшхуэ, президиумым сагъэблагъэрт, Щ1ыхь, щытхъу тхъ1ыльэр кьызатырт, фIыщIэ кьыскуащIырт.

Гъэмахуэ шыпэ махуэ хуабжэм си мотоциклыжьым бидон изгъэувэрти, тIуащIэ псынэм сыкIуэрт. Псынэпс щIыIэр губгъуэм и цIыхубзхэм, мэкъу еуэ лIыжьхэм яхуэсшэрт. Ар псоми я гуапэ хьурт. Псом хуэмыдэу хьыджэбэхэр кьызэгурыкIуэрт. Ахэр щылажьэ бригадэм сытехьамэ, сыкьыщэраIалгъуу лъагъуныгъэ уэрэд кьыхадзэрт. «Псынэ Iэфl кьытхуэпшэ? - жаIэрти, кьыспелжьхэзэрт. - ЩхьэгъуэпщIын кьыхьымыхьамэ, кьытхэдэ», - кьызэгурыкIуэрт. Ахэр щылажьэ бригадэм сытехьамэ, сыкьыщэраIалгъуу лъагъуныгъэ уэрэд кьыхадзэрт. «Псынэ Iэфl кьытхуэпшэ? - жаIэрти, кьыспелжьхэзэрт. - ЩхьэгъуэпщIын кьыхьымыхьамэ, кьытхэдэ», - Iэпкьльэпкъ зэхэубгъэжьар схуэгъэхьэйркъым, кьыззмыуэ з сиIэжьым. ЛIыжьым си щэIу макъыр щ1эззхихьм кьызэушхьэдэ: «Ди унэ уэзрыщIэрэ зэи уефауэ утльэгъуакъым. Пхуэмыхьынумэ, апхуэдизэ щхьэ уефэн хуей, зэромыэзтынмур щыгъэIэкIэ, уи щхьэ сыт лей щIепхьыкыр?» - жиIэурэ. Сэ абы и псальэхэм зыри яп1эдзыжьыфакъым. Ауэрэ пщэдджьжьыр хэкIуэтащ, хуэмурэ сыкьэтэдэжри зыстхьэщIыну сыкьыщIэкIащ. Си щIыбыр уфIыщIат, си щIыпIэр сыкIуэрт. Сыкъэгъэ1ущ, си лъакьуэхэр схуэзблэрэ сыкIуэрт. Зэ1ущIэм кьрихьэлIа псоми я пащхьэм ар зэрыщIигъэкIытар кьемыз1эгъыу кьэсльытащ. Аратн, зэ1ущIэ нэужьым класс унафэщIым зыхуэзгъэкIащ, емыкIу эрящIар кьыгурызгъэIуащ. «Апхуэдэу зэ1ущIэм укьыщымыпсалъэ, лажьэ зимыIэ адэр бгъэукIытащ, - жеслаш егъэджакIуэм. - Уэ еджакIуэ псори уи зэхуэдэу щытын хуейщ, абыхэм я дежкIэ адэ-анэ етIуанэщ егъэджакIуэхэр. Iейри фIыри уи зэхуэдэу, зэхэгъэж ymыщIу уабгъэдэтыпхъэщ. Ахэр иджыдэ щIэнтIу, уэ ебгъащ1э хабзэмрэ нэхъысымрэ абыхэм зыхальхьэнур. ЗыгуэркIэ еджакIуэм уигу иримыхь дэплъэгуаемэ, зэман кьыхуэгъэути, сабийми укьымыщIэу, я унэ кIуэи и адэ-анэм епсалъэ, ягурыгъаIуэ уп1э гукъеуэр зыхуэдэр. Сабийм и кьалэн нэхъыщхьэр еджакIуэм абыкIэ кьыкIэрыхуэмэ, ар зи мыгъуагъэр уэращи, нэхъ щ1экъуэгэ длажь».

Апхуэдэу жыджэру кьуажэ гъащIэм сыхэтт, абы щекIуэкI сыт хуэдэ Iуэхурэ сфIэгъэщIэгъэнэт, ахэр тэмэму зэфIэхьыныкIэ дэIэпыкъуэгъу сызэрыхьунымсыхущIэкъурт. Си лэжьыгъэм унафэщIхэмри гу кьыльамытэу щытащ. Махуэшхуэ, президиумым сагъэблагъэрт, Щ1ыхь, щытхъу

Пщ1ыбий Сультlан

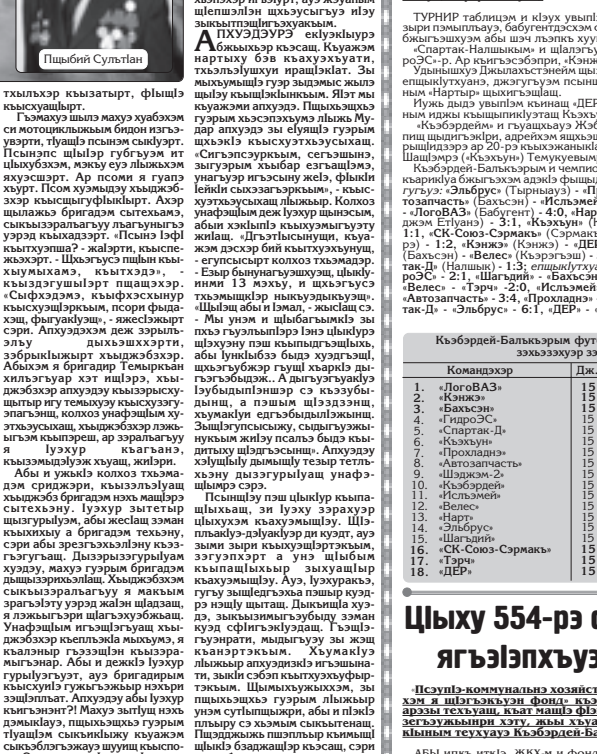

● Ди зэманым и лIыхъужьхэр

1948 гъэм Лондон щекIуэкIа Олимп Джэгухэм щытекIуам Тыркум щыщ адыгэ бэнакIэу Догу (Гъэкlэ) Яшар.

Джылахьстэней щIалэ Шыхьуэ Борис и вагъуэ хьыщIыблам Мюнхен (1972) щекIуэкIа Олимпиадэм. Абы лъакъуэрыгъажэмкIэ дыщэ медаль кьихьащ.

● Футбол

Зыри пэмыплъауэ

Гуп нэхьыщхьэм пашэныгъэр щызыIыгъ командэхэм Къэбэрдей-Балькъэрым футболымкIэ и епщIыкIуплIанэ джэгугъэр яхуэфIакъым. Бжьыпэр зыубыда «ЛогоВАЗ»-ми абы кьыкIэлъыкIуэ «ГидроЭС»-ми я зэлъщIэхэр фIахьэхуащ.

ТУРНИР таблицэм и кIэух увыпIэхэм ящыщ зыр зыIыгъ «Тэрч»ыр, зыри пэмыплъауэ, бабугентдэхэм сыт и льэныкьуэкIи ефIэкIащ. КIэух бжьыгъэшхуэм абы шэч льэпкъ хууиргъэщIыркъым.

«Спартак-Налшыкым» и щIалэгъуалэ гупым пщIэтыфакъым «ГидроЭС»-р. Ар кьыгъэсэбэпри, «Кэнжэ»м етIуанэ увыпIэ щIидыдащ.

Удыньшхуэ Джылахьстэнейм щызыхьа «ЛогоВАЗ»-м кьыкIэлъыкIуэ, епщIыкIутхуанэ, джэгугъуэм псынщIэу зыкьыщIэжащ. Абы и стадионым «Картыр» щыхитэщIащ.

Нужь дыдэ увыпIэм кьинащ «ДЕР»-р. Щхьэлыкъуэдэсхэр я стадионым иджы кьыщыпикIуэтащ Къэхуэн нкIаэм.

«Къэбэрдейм» и гъэщIэкъуэ Жэбэтырым иужьрей зэ1ущIтIым топищ щыдигъэкIри, адрейхэм ящхьэщыкIащ. Щыпэрей зэхьэщэхуэм зэрыщIидзэрэ ар 20-рэ кьыхэжаныкIащ. ТопищкIэ нэхъ мащ1э дагъэкIащ Щащ1эмэрэ («Къэхуэн») Темукуевымрэ («Бахьсэн»).

Къэбэрдей-Балькъэрым и чемпионатым хэтхэр иужьу зэрызэIущам кьарикIуа бжьыгъэхэм адэкIэ фыщыдгъэгъуэзэнщ. *ЕпщIыкIуплIанэ джэгугъуэ:* **«Эльбрус» (Тырныауз) - «Прохладнэ» (Прохладнэ) - 2:1, «Автозапчасть» (Бахьсэн) - «Исльэмей» (Исльэмей) - 4:2, «Тэрч» (Тэрч) - «ЛогоВАЗ» (Бабугент) - 4:0, «Нарт» (Нарткъалэ) - «Шэджэм-2» (Шэджэм Етlуанэ) - 3:1, «Къэхуэн» (Къэхуэн) - «Шагъдий» (Налшык) - 1:1, «СК-Союз-Сэрмакъ» (Сэрмакъ) - «Къэбэрдей» (Шэрэдж Ищхьэрэ) - 1:2, «Кэнжэ» (Кэнжэ) - «ДЕР» (Щхьэлыкъуэ) - 2:0, «Бахьсэн» (Бахьсэн) - «Велес» (Къэрэтъэщ) - 5:2, «ГидроЭС» (Налшык) - «Спартак-Д» (Налшык) - 1:3;** *епщIыкIутхуанэ джэгугъуэ:* **«Шэджэм-2» - «ГидроЭС» - 2:1, «Шагъдий» - «Бахьсэн» - 3:8, «ЛогоВАЗ» - «Нарт» - 3:1, «Велес» - «Тэрч» -2:0, «Исльэмей» - «Кэнжэ» - 2:3, «Къэбэрдей» - «Автозапчасть» - 3:4, «Прохладнэ» - «СК-Союз-Сэрмакъ» - 1:1, «Спартак-Д» - «Эльбрус» - 6:1, «ДЕР» - «Къэхуэн» - 2:4.**

ХЬЭТАУ Ислъам.

Къэбэрдей-Балькъэрым футболымкIэ и гуп нэхьыщхьэм зэхьэзэхуэр зэрыщIекIуэкIыр

	Командэхэр	Дж.	Къ.	З.	Фl.	Т.	О.
1.	«ЛогоВАЗ»	15	12	1	2	39-24	37
2.	«Кэнжэ»	15	11	1	3	40-19	34
3.	«Бахьсэн»	15	10	1	4	63-33	31
4.	«ГидроЭС»	15	9	2	4	28-15	29
5.	«Спартак-Д»	15	8	5	2	45-25	29
6.	«Къэхуэн»	15	8	4	3	36-27	28
7.	«Прохладнэ»	15	7	6	2	24-9	27
8.	«Автозапчасть»	15	7	1	7	37-37	22
9.	«Шэджэм-2»	15	6	3	6	30-40	21
10.	«Къэбэрдей»	15	6	3	6	34-37	21
11.	«Исльэмей»	15	5	3	7	30-28	18
12.	«Велес»	15	4	6	5	26-28	18
13.	«Нарт»	15	4	3	8	22-31	15
14.	«Эльбрус»	15	4	1	10	25-38	13
15.	«Шагъдий»	15	3	3	9	26-40	12
16.	«СК-Союз-Сэрмакъ»	15	3	1	11	21-49	10
17.	«Тэрч»	15	3	1	11	32-57	10
18.	«ДЕР»	15	1	3	11	17-39	6

ЦIыху 554-рэ фэтэрыщIэхэм ягъэIэпхъуэнущ

● ЖКХ

«ПсэупIэ-коммунальнэ хозяйствэм щекIуэкI зэхъуэкIыныгъэхэр я щIэгъэкъуэн фонд» къэралыгъуэ корпорацэм и правленэр арэзы техъуащ, къат мащIэ фIэкIа мыхъу псэупIэхэр ухуэным зегъэужьынри хэту, жьы хуэ унэхэм щыщIэзгъэкIынымрэ теухуауэ Къэбэрдей-Балъкъэрым ярита заявкэм.

АБЫ инкъ иткIэ, ЖКХ-м и фондым щыщу сом мелуан 224,80-рэ республикэм хуэхахынущ. ЩIыпIэ бюджетыр а Iуэхум сом мелуан 34, 81-кIэ хэуфэнущ. Абыкъэ мунищипальнэ щIыналъэм 10-м унэ ныкъуэкъутэу 44-рэ щрахьынурэ, цIыху 554-рэ фэтэрыщIэхэм ягъэIэпхъуэнущ.

ГУЗЕЕВЭ Индирэ.

● Щ1ыуэпс

Дыкъэзыкъуэрейхь дунейм и хъумакIуэхэр

Дыкъэзыкъуэрейхь дунейр хъумэныным и ильэсыр 2013 гъэр ягъэуващ. Абы ипкъ иткIэ, Къэбэрдей-Балъкъэрым щрагъэкIуэкIынущ и мурадщ, Кавказ Ищхьэрэм хиубыдэ щIыналъэхэм я гъэззщIэкIуэ властхэм я Iэнатlэхэм я зэIущIэ.

ЗЭХУЭСЫМ щытепсэлъыхьынущ щIым и хъуГуэфIыгъуэхэр тэмэму къэгъэсэбэпынымрэ щIыпсынгур зыгъэпсыр зыхъумэнымрэ. Апхуэдэу ирагъэкIуэкIынущ «Патруль щхьэантIэ», «Жыг хэсэ», «Парк-ым хэдэу зыщыбгъэпсэну къэгъэтыгъуейщ» зыфIащауа акцэхэр, экологиер хъумэным теухуа щ1эст щIыхьэхуэр, эколог, биолог, щIыуэпсым кьыщыкIуэ зэхъуэкIыныгъэхэм кIалъпIэ ныбжьыщIэхэм я зэхьэхэр.

КъыхэгъэщIапхъэщ, щыщхьэпу мазэм къыщыщIэдзауэ цIыху куэд зыгъэщхьэжагъэ губгъуэ жьхапхъэм (амброзиеи) ебэнныныкIэ лэжьыгъэ щхьэхуэхэри зэрырагъэкIуэкIынущ. Дыкъэзыкъуэрейхь дунейр хъумэным и ильэсым кьыриубыдэу КъБКъУ-м и студентхэм ещанэ, Ботаническэ хадэм, езыхэм я общественэм я хъуреягъым щыщыкI амброзие удэзыр кьрачынущ.

Дыкъэзыкъуэрейхь дунейм зэрагъэгъэ ин ешых мафIэкIэ къыщIэхъу щхьэзыслъагъуэхэмрэ абы зэрызыщIыхъуэкIынымрэ Iэмалхэмрэ ятеууа дерс щхьэпэхэр Щэджэм Етlуанэм дэт курыт еджапIэхэм щрагъэжьынущ. Сабийхэр щагъэгъуэзащ Iугъуэ дыджым и Iэужьхэрми.

Мыпхуэдэ зэIущIэхэр илъэсыр икIыхьу щIыпIэ псоми щрагъэжьынущ.

ЖАНХЪУЭТ Зуэз.

Лэжьакlуэхэр бэлэрыгъыркъым

«Къэббалъкъгаз» Iуэхущ1апIэм и къудамэу Шэджэм районым щыIэм и лэжьакIуэхэр иджы хуэдэ псыкIуэтуэ зэманым бэлэрыгъыркъым.

МЫ IЭНАТlЭМ и унафэщI КIуэкIуэ Хъэлид къызэрыджиIамкIэ, Шэджэм Ищхьэрэ - Булунгу гъэзэгу Iыхьэм нэхъ шынагъуэ яхэткъым: уэшх нэужьым къуршым кьрилъэсэх ятIэпсыр щIэхущIэкъуэрэ зэранышхуэ яхуохьу абыкIэ кIуэцIрыкI газ бжьамиихэм. Ныкъусаныгъэхэр икIэщIыпIэкIэ кьагъэуатэу, зэман кIэщIым кьриубыдэу ахэр гъэзэкIуэжьи хуей мэхъу. Дунейм и къэхъукъащIэ шынагъуэхэм щахъумэн папщIэ бжьамиихэм я ныкъуэр щIы щIагъкIэ кIуэуэ ящIащ.

Газ бжьамиIэм сэкъат езытхэм яхэтщ транспортри. Зэрымыщ1экIэ гъэзэгум теже автомашинэм зэхикъутам махуэ бжьыгъэкIэ щелэжь щыIэщ.

«Шэджэмгазым» и Iэщ1агъэлIхэр мы щIыпIэхэм мыбэлэрыгъуэу щыплъырынущ щыщхьэIу мазэр кьихъэу, уэшхыщхуэ кьыщешх лъэхъэнэр и кIэм нэсыху.

ШЭРЭДЖ Дисэ.

● Фэеплъ

Щхьэныкъуэ Мусэбий
(1942 - 2012)

Фэеплъ зэлуцIэр щекIуэкIым.

Хэкупсэ нэс Щхьэныкъуэ Мусэбий и вагъуэр

Дзэлыкъуэ куейм хыхьэ Малкэ къуажэм дэса Щхьэныкъуэ зэкъуэшхэу Нухьмэн, Музэрач, Мусэбий сымэ ящыщщ а жылэм и тхыдэм зи цIэр фIыкIэ къыхэнахэм. Абыхэм я адэ-анэ Хьисэрэ Баблинэрэ яхуэзэфIэкIащ бынхэм зэрыпсэун Iэщ1агъэ ирагъэгъуэтын, гъуэгу захуэ трагъэувэн. Кьыгщ1эхьуэ щ1эблэм гъэсэныгъэ екIу, щ1эныгъэ куу ельытыгъэ зи гъащ1эхэр щхьэусыхь хуэзыщ1а а зэшхэр сыт хуэдэ зэманы хуэпэжащ я щ1алэгъуэм гурэ псэкIэ кьыхахауэ щыта егъэджакIуэ Iэщ1агъэм.

НАЛШЫК дэт педучилищэм фIыуэ илъагъу Iэщ1агъэр щызригъэгъуэтри, Нухьмэн егъэджакIуэу игъэзэжащ щалъхуа жылэм. Щ1алэщ1эм сабийхэр хуигъасэрт я анэдэлъхубзэр, лъэпкъ хабзэр фIыуэ ялъагъуным, я Хэкур ягъэпэжыным, хуей хъумэ, абы и кьыщхьщыжакIуэу увыным. 1943 гъэм и гъэмахуэм Курск и Iэшэлальэм щыхэкIуэдащ зауэлI захуэр, щ1эблэм я гъэсакIуэ нэсыр. Абы щыгъуэ Нухьмэн и ныбжьыр илъэс 23-м иту арат. Щхьэныкъуэ Нухьмэн и цIэр ящыгъупщакъым Малкэ курыт еджапIэ №2-м: абы и сабий зэгухьэныгъэм Нухьмэн и цIэр зэрехьэ, школ музейм лIыхъжьым теухуа дэфтэрхэр щ1эльащ. Малкэ къуажэм и уэрамхэм ящыщ зым Щхьэныкъуэ Нухьмэн и цIэр фIащащ.

Нэхъыжьым хиша лъагъуэр нэхъыщ1эм гъуэгугъэльагъуэ хуэхъури, Нухьмэн ирихьэжьа Iуэхум пищащ Музэрач. Хэку зауэщхуэм пIалъэкIэ кьыззэпуадми, Музэрач и гуращэр зыIэригъэхьащ. 1948 гъэм ар уващ Нухьмэн щ1алэжьа школым, пэщ1эдзэ классхэр иригъэджэну. Сабийхэр фIыуэ иригъаджэм и закъуэтэкIым, атIэ школым щекIуэкI жылагъуэ, комсомол лэжьыгъэхэми хуэжьджэрт Музэрач. Зэрылажьэм хуэдэурэ, КьБКъУ-м и тхыдэ къудамэр кьиухащ, иужькIе класс нэхьыжьхэм щ1эсхэм тхыдэр илъэс куэдкIэ яригъэджащ, школым и унафэщIым пэщэныгъэхэр щ1эзэхуэсса гъэльэгъуэныгъэри купщIафIэт. Нэхъыщхьэрати, утыкум екIуу щеувэкIат ныбжьыщ1эхэр, Мусэбий и гъэсэн бийхэр егъэджэным иритащ.

И шынэхъыжьитIыр зыхунэмысасхэм хуэпабгъэу, абыхэм я екъулIэныгъэхэр игъэбагъуэрэ адэкIэ зэригъэужьу и кьуэшхэр щылэжьа курыт школ №2-м егъэджэныгъэ-гъэсэныгъэ Iэнатlэм илъэс 50-м нэблагъэкIэ щыпэрытащ Мусэбии... Илъэс мэхъу егъэджакIуэ Iэкlуэльакlуэ Щхьэныкъуэ Мусэбий зэрыщымыIэжрэ. 2012 гъэм и гъатхэм ар зэуэзэпсэу дунейм ехыжащ. И фэеплъ махуэм ирихьэлIэ «Егъэджакlуэм и лъэужь» пшыхь иджыблагъэ щекIуэкIащ Мусэбий щылэжьа курыт школым. Ар кьыщэрегъэпэщащ илъэс куэдкIэ Мусэбий кьыдэлэжьа егъэджакIуэ щыпкъэ **Къардэн ФатIимэ.** Абы кьрагъэблэгъат Дзэлыкъуэ куей администрацэм и лыкIуэ **Бэрзэдж Рэмэзан**, егъэджэныгъэмкIэ куей Iэнатlэм и унафэщI **Нэгумэ Лейла**, куей библиотекэм и пашэ **Шэру Светланэ**, Къэбэрдей Адыгэ Хасэм и тхьэмадэм и къуэдзэ **Щоджэн Риммэ**, ветеранхэм я къуажэ совет ым и тхьэмадэ **НэфIэдзокъуэ Хьусен**, Щхьэныкъуэ лъэпкъым и нэхъыжьхэ **Щхьэныкъуэ Хьэсэнбий**, Малкэ къуажэ администрацэм и Iэтащхэ **Вэрокъуэ Арсен**, «Адыгэ псалъэ», «Зольские вести» газетхэм я лыкIуэхэр, Мусэбий и анэкьилъхуэр, и унагъуэм щыщхэр. Пшыхьым жыдэжру хэтащ егъэджакIуэхэр, школакIуэ щыкIуэр.

ЕджапIэм и унафэщI **Хьуран ФатIимэ** хьэщ1эхэм защригъэпльыхьащ Мусэбий и нэIэм щ1эту лэжьа школ музейм. Абы иужькIэ псори ирагъэблэгъащ пшыхьыр щекIуэкIыну пэшышхуэм. Ар екIуу кьыхуэзэгъэпэщат Iуэхум: Мусэбий и сурэтышхуэр экраным кьиущырт, и егъэджэныгъэ лэжьыгъэр, и уэсэхэр, тхыгъэ зэмылIужьыгъуэхэр щ1эзэхуэсса гъэльэгъуэныгъэри купщIафIэт. Нэхъыщхьэрати, утыкум екIуу щеувэкIат ныбжьыщ1эхэр, Мусэбий и гъэсэн лэжьыгъэм и гур хуэзIухат. Зэрыщ1ыкIу лъандэрэ зыщ1эхъуэпс Iэщ1агъэр зиIэ хъуа Мусэбий хуэпIащ1эрт абы ехьэлIа и мурад дахэхэр гъащ1эм хипщэным. Адыгабзэмрэ ди лъэпкъ литературымрэ зи псэм кьехуэбылIэ, щ1альхуа и щ1ыналъэм езым хуиIэ лъагъуныгъэр дэтхэнэ зы сабиймии зыхригъэщ1эну щ1эхъуэпсу и лэжьыгъэ гъуэгуанэр нублащ Щхьэныкъуэм. Езым жиIэу зэрыщытамкIи, а Iэнатlэм щ1ыригъэгъуэта екъулIэныгъэ псоми я лъабжьэр а и гурыщ1э лъэщхэм кьыхалъхьэ кьарумрэ гушхуэныгъэмрэт.

Егъэджакlуэ щ1алэр зэман кIэщ1ым кьриубыдэу лэжьыгъэм хуэIэижь хуауащ, зэфIэкI лъагэхэр кьыкъуэкIащ, чэнджэщ1агъуфI, щапхъэ дахэ егъэджакIуэхэми школакIуэ щ1ыкIухэми яхуэхьащ. Абы и еджакIуэхэр щ1эх-щ1эхьыуэ ихьарт районым, республикэ зэпеуэхэм я утыкухэм икIи увыпIэфIхэр кьыщ1ахьырт. Иригъэджахэм ящыщ зыбжанэ езым и лъагъуэм теувауэ адыгабзэмрэ литературымкIэ егъэджакIуэу курыт школхэм ноби щ1ола-жьэ. Мусэбий псэуху, зы илъэси кьэнакъым абы и еджакIуэхэм ящыщу зытIущ КьБКъУ-м и адыгабзэ кьудамэм, абы и педколледжым щ1эмытIысхьэу.

Бзэмрэ тхыдэмрэ хуиIэ лъагъуныгъэм нэмыщI, Щхьэныкъуэр тхэнми хуэIэкIуэльакIуэт. Еджапlэм абы щыз3трибулаэу щытащ тхакIуэ, усакIуэ ныбжьыщ1эхэм я гупжьей. 2001 гъэ лъандэрэ УФ-м и Журналистхэм я союзым хэт Мусэбий еджакIуэ щыгъуазэ щыгъуазэ ящыIырт прозэмрэ усыгъэмрэ я щэхуэхэм. Пшыхьым щыIуащ Щхьэныкъуэм и кьалэмыпэм кьыпыкIа усэхэр, макъамэ зыщ1альхьэу уэрэд хууакэрри яхэту. Ахэр теухуащ и Хэкум, щальхуа жылэм, абы и щ1эр фIыкIэ зыгъэIу цыхухэм. Мусэбий и «Си еджапIэ» усэм кьыззэхуэсахэм я пащхьэм кьыщеджащ абы и кьуэрыльху цыкIу Мадинэ. Апхуэдэу еджакIуэ щыгъуазэ щыгъуазэ Кьардэн Джулианнэ, Акьбей Аэзмэт, Мырзэкъан Бэллэ, Мэшыкъуэ Артур, Хьуран Аэзмэт сымэ Щхьэныкъуэм и усэхэу «Си адыгэ хэку», «НэхульэфI сыкъекIмэ», «Си лъэпкъ мащIэу си псэм хуэдэ», «Псы гъунэм сыIусу», «Балъкъыжь и уэрэд» жыхуиIэхэм, нэгъуэщ1хэми кьеджащ.

«Си лъэпкъ, си хабзэ, си анбзэ, къежьапIэр. Фхуэсщ1эфмэ сыту фIыт Iуэхутхьэбзэ! Фэращ сыт щыгъуи сэ си пIьапIэр».

Апхуэдэ псалъэхэр я гупсысэ нэхъыщхьэр усакIуэм и Iэдакъэщ1экIхэм я нэхъыбапIэм.

Усакlуэ Щхьэныкъуэ Мусэбийрэ макъамэтх Даур Асльэнрэ зэдатхауэ щыта «Си Хьэжыхьэбл» уэрэдыр, «Нэмысым и лъахэ», «Ди еджапIэм и уэрэд», нэгъуэщ1эрэ пшыхьым щагъэзэщ1ащ Мусэбий и гъэсэну щыта Хъуран Мартин, Батыр Атмессэ, Чыл Заретэ сымэ, нэгъуэщ1хэмк. Абыхэм пшынэ яхуеуащ макъамэмкIэ егъэджакIуэ Кьущхьэ Саният. Езы Щхьэныкъуэм хуатха усэхэми кьыщеджащ зэхуэсым. Ахэр Мусэбий хуаусат и ныбжьэгъуфIу щыта КIэмыргуей Толэ, Щауэ Берд, еджакIуэ Бышэн Лианэ сымэ. Абыхэм кьыхощыж Щхьэныкъуэр цIыху пэжу, пщIэ зиIэ адыгэлI нэсу дунейм зэрытетар.

Пшыхьым кьекIуэлIаХэр адэкIэ тепсэлъыхьащ Щхьэныкъуэм и гъащ1эм, и дуней тетыкIам, и Iуэху зехьэкIэ пэрытым, бгъэдэлъа зэфIэкIымрэ щ1эныгъэмрэ.

- Мусэбий жылэрэ куейри дыдэзрыгушхуэ щыхъ щыпкъэт. Езыр кьытхэмытыжми, ар дэ тщIыгъщ и Iуэхущ1афэ дахэхэмкIэ, гупсысэ жанэхмкIэ, Iэдакъэщ1кI купщIафIэхэмкIэ, - жиIащ япсу псалъэ зрата Нэгумэ Лейла. - Зэкъым икIи тIэукъым Щхьэныкъуэм Дзэлыкъуэ куейр игъэльагъуэу утыкушхуэкъым кьызэрихьар. «Егъэджэныгъэ» лъэпкъ проектым ипкъ иткIэ кьэралым щекIуэкIа зэпеуэм хэтащ Мусэбий. Абы щытекIуа егъэджакIуэ нэхъыфI дыдэхэм халытэри, абы ирата уэ щытащ зэпеуэм и Щ1ыхь тхылъымрэ сом мини 100 хъу саугъэтэ. Апхуэдэу и лэжьыгъэфIхэм папщIэ абы кьызыгъэфащ1ауэ щытащ Урысей Федерацэми Къэбэрдей-Балъкъэрми Егъэджэныгъэмрэ щ1эныгъэмкIэ я министерствэхэм я щ1ыхь тхылъхэр. Ар егъэджакIуэ-методистт, «УФ-м егъэджэныгъэмкIэ щ1ыхь зиIэ и лэжьакIуэ», «Урысейм и хэкупсэ» щ1э лъапIэ-ари хуэфащэ дыдэу зэриIухьэрт.

Нэгумэм и псалъэхэм пащащ Шэру Светланэ, Щоджэн Риммэ, НэфIэдзокъуэ Хьусен, Щхьэныкъуэ Хьэсэнбий, нэгъуэщ1хэми. Абыхэм жаIащ Щхьэныкъуэм и щ1эиныр, иIа Iуэху зехьэкIэ пэрытыр щ1ыналъэпсо хъугъуэфIыгъуэу зэрыщытыр. Щхьэныкъуэ Хьэсэнбий кьыхилъхьащ Мусэбий и щ1эр кьуажэм и уэрамхэм ящыщ зым е щ1ылэжьа школым фIащ1ыну. Кьуажэм и Iуэхуэр зезыгъакIуэ Вэрокъуэ Арсен жиIащ а Iуэхум депутатхэр хэпльэну зэрыхьэзырыр.

ЕкIуэкIа Iуэхур кьыззэгъэпэщ1ахэм фIыщ1э яхуищIу зэхуэсым кьыщ1ипсэльащ Мусэбий и шыпхъу нэхъыжь Мидэ.

Фэеплъ пшыхьым щыжIа псори кьызэщIикъуэжащ курыт школым и унафэщI Хьуран ФатIимэ.

- Илъэс 50-м нэсскIэ егъэджэныгъэ-гъэсэныгъэ Iэнатlэр хьэлэлу езыхьэкIа Мусэбий щ1ащ1ихуар Дзэлыкъуэ куейм и закъуэкым, абы и зэфIэкIым щыгъуазэ хууат ди республикэм и школхэм я лэжьакIуэ куэд. Ар жыдэкру хэтащ «Си бзэ - си псэ си дуней» республикэпсо зэпеуэм икIи текIуэныгъэхэр кьыщихьащ, - кьыхигъэщ1ащ ФатIимэ. - 1975 гъэ лъандэрэ ар и унафэщIт тхьэдэмкIэ школ музейм. 2009-2010 гъэ еджэгъуэм ТекIуэныгъэ Иныр илъэс 65-рэ зэрырикъум и щ1ыхькIэ кьыщ1ащ1ыгъуэ щыта «Школ музейхэм я епльныгъэ» Урысейпсо зэпеуэм Мусэбий и музейм республикэм япэ увыпIэр кьыщихьри, къэралпсо утыкум ирашахэм яхэтащ. Апхуэдэ лэжьыгъэфIым папщIэ Щ1ыхь тхылъ, саугъэт лъапIэ кьратат ди ныхъыжьыфIым. Музейми и фэеплъыр сакъыу дохъуэм егъэджакIуэ гупым. Здэкlуар тыншыпIэ Тхьэм хуищI. ДунеягъэкIэ Тхьэм кьимыIэхъьуапсэ.

Зыщ1ыхуу щыта псоми я гум фIыкIэ кьинащ Щхьэныкъуэ Мусэбий. Зи гупсысэкIэкIэ, Iуэху зехьэкIэкIэ, дуней епльыкIэкIэ адрейхэм кьахэщ1эхухкIыу щыта хэкупсэ нэсым кьытхуигъэнащ и псалъэ Iущхэр, жыIагъуэ, усэ купщIафIэхэр. Нэхъыщхьэращи, хэлъа и цIыхугъэ лъагэмрэ гулыгъэ инымрэ дигу ильщ. Мусэбий зи нэхъыщIэ зэшгъегъакIуэхэм, хэкупсэ нэсхэм я гъащ1эр щапхъэ яхуерехьу кьытщ1эхъуэ щ1эблэм. Абыхэм я лъэужьыр зэи хремыгъуащэ. Иремыужьых апхуэдэхэм я вагъуэр.

ЖЫЛАСЭ Маритэ.
Сурэтхэр
МАМИЙ Руслан *трихащ.*

НэфIэдзокъуэ Хьусен

Щхьэныкъуэ Мидэ

Щоджэн Риммэ

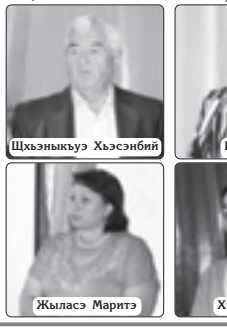

Щхьэныкъуэ Хьэсэнбий

Нэгумэ Лейла

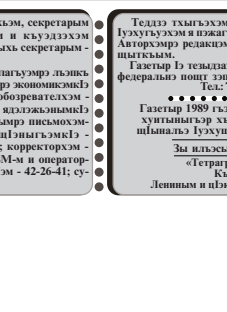

Жыласэ Маритэ

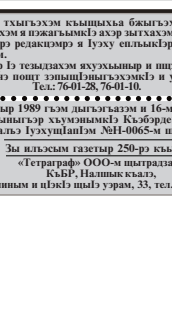

Хьуран ФатIимэ

● Фестивалхэр

Щэнхабзэм зезыгъэужь зэхыхьэшхуэ

«Урысейм и театрхэр - Кавказ Ищхъэрэм» проектым и лэжьыгъэр и кIэм нэблагъэщ.

АБЫ ХЫХЬЭУ, Кавказ Ищхъэрэм япэу щекIуэкIащ Урысейм и къалэ щ1ыкIуэм щылажьэ театрхэм я фестиваль. Епщ1ыкIуэнэу къызэрагъэпэщ мы зэхыхьэр я нэIэм щ1этащ УФ-м и Президентым и Администрацэмрэ Урысейм Щэнхабзэмкlэ и министерствэмрэ, УФ-м и Президентым и полномочнэ лIыкIуэу КИФШ1-м щыIэм и аппаратыр я дэIэпыкъуэгъуэ.

Лъэпкъхэм я къэрал театрым и художественнэ унафэщI, Урысейм и цIыхубэ артист, фестивалыр къызэзыгъэпэща Мироновым Евгений УФ-м и Президентым и полномочнэ лIыкIуэу Кавказ Ищхъэрэ Федеральнэ щ1ыналъэм щыIэ Хлопонин Александр зыхуигъэза нэужь, къалэ щ1ыкIуэм я театр фестиваль Кавказ Ищхъэрэм щрагъэкIуэкIыну зэгурыIуащ. Мироновым зэрыжиIамкIэ, мы Iуэхур игу къыщыкIар нэгьабэ Грознэм щыщыIарщ. Нужьым, Хлопонин Александр и жыIэкIэ, фестивалым зрагъэубгъуну мурад ящащ, «Урысейм и театрхэр - Кавказ Ищхъэрэм» проектым хэту.

Проектым хэту, Мэхьэчкалэ, Псыхуабэ, Владикавказ, Грознэ, Черкесск, Налшык, Магас, Магадан къалэхэм Урысейм и театр нэхъыфIхэм спектаклхэр щ1ащ1ыгъуащ. Апхуэдэхэщ, Миронов Евгений зи унафэщI Лъэпкъ театрыр, Вахтангов Евгений и цIэр зезыхъэ Къэрал академическэ театрыр, Чехов Антон и цIэр зезыхъэ МХТ-р, Райкин Аркадий и цIэр зезыхъэ «Сатирикон» театрыр, Табаков Олег зи унафэщI «Табакерка» театрыр. Урыс литературэм и классикхэм я тхыгъэхэм кьытращ1ыкIа спектаклхэр фестивалым щызэзыгъэлъэгъуахэм ящыщщ актер щ1ырыIуэху Леонтьев Авангард («Собрание острых слов»), Райкин Константин («Константин Райкин. Своим голосом»), Филиппенко Александр («В поисках живой души: Гоголь, Зощенко, Довлатов»).

Лъэпкъхэм я къэрал театр проектым и кьызэгъэпэщ1ахэм «Рассказы Шукшина» спектакль щ1ырыIуэр мэкъуаугъэгъуэм и 17-м Псыхуабэ щ1ыгъэлъагъэри, фестивалыр зэхущ1ыжащ.

Къалэ щ1ыкIуэм я театрхэм я фестиваль гъэ кьэс ирагъэкIуэкIыр мэкъуаугъэгъуэм и 13-м зэхущ1ыжащ. Абы хэтащ Ростов областым и Новошахтинск, Самарэ областым и Новокуйбышевск, Удмуртием и Глазов, Красноярск крайм и Минусинск, Калининград областым и Советскэ, Урысейм и нэгъуэщI къалэ щ1ыкIуэм щыщ1ыгъ Черескэ гъэ 13. Фестивалыр щекIуэкIа махуэхэм егъэджакIуэ Iэзэхэм мастер-класхэр ятащ. Остроумовэ Ольгэ зи нэхъыжьыкIэ щ1ыкIтакIуэ гупым хэтхэм кьыхахащ Москва щ1агъэльэгъуэну спектаклыр. Абыхэм кьызэрагъэпэщ1ащ, ящ1ыгъ, проектым мыхьэнэшхуэ иIэщ1 кьэралым и щэнхабзэр зэтегъэуэвэжьнымкIэ, Урысейм и къалэ щ1ыкIуэм щылажьэ театрхэм, абыхэм я лэжьакIуэ гупхэм я зэфIэкIым хэгъэхъуэжьнымкIэ.

КъБР-м и Iуэтащхьэмрэ я Правительствэмрэ я пресс-Iуэхущ1анIэ.

● Хьуэхъу

Мер Тамарэ къыщ1алъхуа махуэмкIэ дохъуэхъу

Ди нанэ дахэ, ди анэ лъапIэ! Уи лъэр жану, уи гур щ1ызу, гукъеуэншэу Тхьэм идижьри илъэс куэдкIэ утхуитэпсэу! Ди дежкIэ щапхъэщ уэрыгуапэр, уэрыщ1ущыр. Дыхуейщ уэзыншэну, гъуаэзу куэдрэ уди1эну.

Уи бынхэр, къуэрылъхуэпхъурылъхухэр, абыхэм я бынынхэр.

Редактор нэхъыщхьэ
ХЬЭФIЫЦIЭ Мухьэмэд

РЕДАКЦЭМ И КОЛЛЕГИЕМ ХЭТХЭР
Жылаэ Заурбэч (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), **ЖЬэкIэмыхьу Маринэ** (редактор нэхъыщхьэм и хьуэдзэ), **Ширдий Маринэ** (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), **Гъурыжь Мадинэ** (жэуап зыхь секретарь), **Истэпан Залинэ, Къардэн Мариэ, НэщIэныджэ Замир, Жьэжыкъарэ Алик, Щхьэщэмыщ1 Иэ.**

КъыдэзыгъэкIэмрэ редакцэмрэ я хэщIапIэр

«Адыгэ псалъэ» газетыр КъБР-м и Парламентымрэ Правительствэмрэ къыдагъэкI.

360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ, Лениным и уэрам, 5, епщIанэ къат.

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэхэм - 42-63-64, 47-31-54, 47-33-23; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66.

КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкIэ, жылагъуэмрэ лъэпкъ Iуэхухэмкlэ - 42-22-86; къэхъуэнгъащ1эмрэ экономикэмкIэ - 42-57-59; щ1ихабзэмкIэ - 42-75-36; обозревателхэм - 42-22-89; хабзэхъумэ Iуэхущ1анIэхэм я дэлажьэныкIэ - 42-60-53; хъыбарыщ1эхэмкIэ, спортымрэ письмохэмкIэ - 42-22-88; егъэджэныгъэмрэ щ1эныгъэмкIэ - 47-32-15; зэдзэкIакIуэхэм - 42-21-88; корректорхэм - 42-60-27; бухгалтерием - 47-31-69; ЭВМ-м и операторхэм - 42-22-84; компьютер Iуэхущ1анIэм - 42-26-41; сурэттехыгъэ - 42-75-78.

Тедзэ тхыгъэхэм кьыщ1ихьа бжьыгъэхэм, кьыщ1эIэта Iуэхугъуэхэм я пэжагъымкIэ ахэр зытхахэм нэсу жэуап яIэ. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Iуэху епльыкIэр зэтехуэу зэныту щытекъым.

Газетыр Iэ тезыддахэм яхуэхьныр и пщ1 дольщ КъБР-м федеральнэ пошт зэныщIэныгъэхэмкIэ и управленэм.
Тел.: 76-01-28, 76-01-10.

Газетыр 1989 гъэм дыгъэгъазэм и 16-м Печатым и хунтыныгъэр хъумэныжьмкIэ Къэбэрдей-Балъкъэр щ1ыналъэ Iуэхущ1анIэм №11-0065-м щIэту ятхащ.

Зы илъэсым газетыр 250-рэ кьыдокI.

«Тетраграф» ООО-м щытрадзащ.
КъБР, Налшык къалэ, Лениным и цIэкIэ щыIэ уэрам, 33, тел. 42-35-75.

Мы къыдэкIыгъуэм елэжьахэщ: жэуап зыхь секретарым и къуэдзэ Къаншокъуэ Эллэ, редактору Уэрдокъуэ Женя, корректорхэу Щоджэн Инэ *(1, 2, 6-нэ нап.)*, Щоджэн Заир*э (3, 4, 5-нэ нап.)*, корректорхэм я дэIэныкъуэжьу Мырзэкъан ФатIимэ. *Компьютерыгъэ газетым и теплъэр ящIащ* Ныр Сандэ, Мэлбахъуэ Анжелэ, *сурэтхэм елэжьар* Бицу Жанэщ.

Номерыр «Адыгэ псалъэ» и компьютер Iэнатlэм щагъэхьэзыращ.

Газетым Iэ традзэн хуейщ сыхьэт 20-м, щытрадзар сыхьэт 20-рщ.

Индексыр 51531 ● Тираж 5.220 ● Заказ №1566